

Pomurski vestnik

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

Leto XI. — Štev. 37

MURSKA SOBOTA, 17. SEPT. 1959

Cena din 10.—

PROSLAVA 40-LETNICE ZKJ V LJUTOMERU

VELIKA POLITIČNA MANIFESTACIJA

Minulo nedeljo so v Ljutomeru, ob spominu na ljutomerske dogodke pred 24. leti, proslavili 40-letnico ZKJ. Ta proslava je bila hkrati posvečena tudi 15. obletnici delovanja gasilskih organizacij in 10-letnici obstoja gasil. zvez. Uvodne svečanosti so se začele že v petek popoldne z otvoritvijo razstave umetniških del Moše Pijade. V soboto zvečer je v okviru tega praznovanja gostovalo varaždinsko gledališče s Copičevo igro »Dožljajji Nikolettine Bursaća«.

Ljutomer se je že v soboto odvil v zelenje in zastave, vsi večji vhodi v mesto pa so bili odhara SZDL Sida Podlesek, podpredsednika OLO Joško Slavčič in Franc Sebianič, Rado

in tukajšnji tovariši, čeprav niso bili številni, a so vendarle žrtvovali dneve in noči, da bi bilo zborovanje čimbolj manifestativno. V zadnjem trenutku pa je žandarmerija, oziroma vlada dr. Korošca zborovanje prepovedala. Takrat je bilo marsikateremu človeku v Slovenskih goricah jasno, da je treba protiljudsko vlado zame-

he moremo zahvaliti našemu mudremu vodstvu in naši Partiji.

Ker so gasilci istočasno proslavili 15. obletnico delovanja gasilskih organizacij in 10-letnico obstoja gasilskih zvez, je spregovoril nekaj besed tudi predsednik OZG Janez Blagovič. Po njegovem govoru so poslali pozdravne resolucije tovarišu Titu in sekretarju CK ZKS tov. Mili Marinku.

Po svečanem zborovanju, katerega se je udeležilo nad 2000 ljudi, so gasilska društva nastopila na Glavnem trgu z vajami in prikazala reševanje ljudi iz goreče hiše. J. Stolnik

RAZSTAVA DEL MOŠE PIJADE V LJUTOMERU

V okviru proslav 40-letnice ZKJ so v petek popoldne v Ljutomeru odprli razstavo umetniških del Moše Pijade.

Razstavo je ob navzočnosti sekretarja OK ZKS Jana Rosa, predsednika in tajnika ObLO Ljutomer Toneta Trudna in Franja Stebiha ter številnih Ljutomerčanov odprl prof. Janke Liška iz Murske Sobotice. Za razstavo je vladalo v Ljutomeru veliko zanimanje in si jo je ogledalo več tisoč ljudi.

Zborovanje v Ljutomeru

okrašeni s slavoloki. V nedeljo zjutraj je godba na pihalu igrala po mestu budnico, nato pa na zborovalnem prostoru pred slavnostno tribuno priredila pomenadni koncert. Ljudje so začeli prihajati že v zgodnjih dopoldanskih urah. Delovni kolektivi in gasilci so prihajali skupinsko. Množica je do začeka zborovanja napolnila zborovalni prostor na Glavnem trgu. Po nastopu pevskih zborov, ki so ob spremljavi godbe na pihala zapeli nekaj borbenih pesmi, je predsednik pripravljene odbora Tone Truden pozdravil zbrano množico ter število gostje, med katerimi so bili tudi član CK ZKS in organizator shoda viničarjev leta 1935 dr. Jože Potrč, zvezni poslanec Ivan Kreft, zvezni poslanec za murskosoboško okraj Franc Lubej, sekretar OK ZKS Jan Ros, sekretarka okrajnega

Pušenjaka, dr. Sonja Kukovec in drugi vidni predstavniki ljudske oblasti, političnih in množičnih organizacij. Po krajšem govoru tov. Trudna, v katerem je opisal pomen praznovanja, je govoril član CK ZKS dr. Jože Potrč.

V svojem govoru je uvodoma poudaril, da je prav, da so Ljutomerčani izbrali septembrske dogodke leta 1935 za dan, ko proslavljajo 40-letnico ZKJ. Ko je govoril o vlogi in delu naše Partije, ki je bila pred vojno v globoki ilegalni, je poudaril tudi priprave na zborovanje v Ljutomeru in dejal: »Tukaj v Ljutomeru smo imeli tovariša Viktorja Kukovca. Pri njem so se vršile, lahko rečem, skrbne in natančne priprave, da bi bilo zborovanje čimbolj uspešno. Iz pljuške partijske organizacije je bila dana pomoč, Prekmurje je priskočilo

njati z vlado, ki ne bo protiljudska.«

Dr. Jože Potrč

Nadalje je dr. Potrč govoril še o delovanju ZKJ med in po vojni ter opisal tudi ekonomski in politični razvoj naše domovine. Posebej je poudaril dosežke v industriji in kmetijstvu ter uspehe delavskega samoupravljanja, kakor tudi odpravo vinčarskih odnosov, postopno zavarovanje vsega prebivalstva ter izvenšolsko izobraževanje. Ko je govoril o vinogradništvu in sadjarstvu ter o proizvodnji in porabi alkoholnih pijač, je poudaril: »Mi vidimo, da pri nas vprašanje pravičnega izkoriščanja surovin še ni rešeno. Imamo sadje in ga bomo imeli vedno več, zahvaljujoč se naporom našega kmetijstva, toda naša predelovalna industrija in trgovina še nista uspeli da bi prišlo vse to blago v roke potrošnikom, da bi imeli dovolj grozdja, sadja in sadnih proizvodov. To pa ni odvisno samo od dobrega zakona, ki ga izda naša skupščina, ampak je odvisno od vseh tistih, ki kjerkoli delajo v naši proizvodnji, trgovini in v našem prometu.« Ob koncu pa je dodal, da se za dosežene uspe-

OB PROSLAVI 40. OBLETNICE SKOJ

Skoraj istočasno, leta 1919, ko se je osnovala Komunistična partija Jugoslavije, je bila ustanovljena tudi Zveza komunistične mladine Jugoslavije. Borba za odpravo izkoriščanja človeka po človeku, za demokratične pravice, za oblast delovnega človeka, za enakopravnost narodov in mir v svetu, so bili cilji, za katere se je vnela mladina, saj so izražali najnaprednejša stremjenja delavske, študentske in kmečke mladine. Revolucionarnemu drenju, ki je po zmagovalni oktobrski revoluciji zajelo naše kraje, se je priključila delavska mladina ter osnovala leta 1919 prvo komunistično mladinsko organizacijo v Murski Soboti.

Socialne razmere, ki so pred vojno vladale v Prekmurju, so mladino utesnjevale v njenih stremljenjih po napredku. Borba za življenjski obstoj in za večji kos kruha je gnala mlade ljudi po svetu v Ameriko, Francijo, Nemčijo in še v druge dežele sveta, kjer je šel gospodarski razvoj hitreje naprej in kjer so radi sprejemali dela voljne roke. V odseljevanju in v sezonskem delu pa mladina ni videla trajne rešitve, niti bistvenega izboljšanja svojega življenjskega položaja.

Partijska organizacija v Pomurju je svojo dejavnost od ososa začetka razširila na mladino, saj ji je bila ta, z ozirom na slabo razvit delavski razred, najbližja in je hitro razumela preprosto resnico, da je delo ustvarjalec vseh vrednot in da je človek lahko svoboden le takrat, če sam odloča o proizvodih svojega dela. Zato je napredna pomurska mladina zapisala na svoj prapor geslo »Delu čast in oblast«.

Napredno mladinsko gibanje je dobilo množičen razmah po ustanovitvi partijske organizacije v Prekmurju leta 1933. Za svoj program so komunisti pridobili mlade delavce in delavke o tekstilnih obratih in pri gradbincih. Klub prekmurskih akademikov je vzgajal študirajočo mladino in ji kazal, da je njeno mesto ob delavcu in kmetu, v borbi za pravičnejšo ureditev sveta. Kmečka mladina se je organizirala v društvi kmečkih fantov in deklet. Komunistični mladinci so vodili ta društva in oplivali o naprednem smislu tudi na delavsko in šolsko mladino, ki se je zbirala v društvih Sokola.

To mladinsko delovanje je bilo povezano s skojevske organizacije Slovenije in je v Prekmurje prihajala tudi napredna, organizirana mladina iz ostale Slovenije, predvsem študentska mladina, ki je prirejala delovne taborje ter je tako med kmečkim ljudstvom širila napredno misel.

Delovanje napredne mladine se je zlasti okrepilo pred drugo svetovno vojno, ko je fašizem stegnil svoje tipalke proti naši domovini. Na protestnih zborovanjih so mladinci Pomurja izrazili svojo pripravljenost, da branijo narodno svobodo, trosili so letake, s katerimi je Partija pozivala k uporabi zoper okupatorja, izvajali sabotažne akcije in šli v oboroženo borbo proti fašizmu. Pri tem so čez noč rasli v heroje naše narodnoosvobodilne borbe. Partija in SKOJ sta dala svoje prve in pozneje še mnoge žrtve. Padli so narodni heroji-mladinci: Dane Šumenjak, Vinko Megla, Janez Kavčič; proborci: Stefan Kuhar-Bojan, Tonček Špolarič, skojevski sekretarji Ciril Jureš, Jakec Babič, Juš Kramar, Janez Talanji, Miro Križanič.

Vsaka kaplja prelite krvi pa je bila velik delež mladine in ljudstva za narodno osvoboditev in za socialno osvoboditev.

Mlada ponojna generacija je s ponosom ostopala v skojevske vrste in v Zvezo slovenske mladine. Obnačljala je porušeno domovino, gradila proge in ceste ter ob tem gradila sebe v novega socialističnega človeka.

V delavskih svetih, zadrugah svetih, ljudskih odborih in organih družbenega samoupravljanja soodloča naša mladina sedaj o celotnem našem življenju. Od tega, s kakšnim tempom bomo razvijali naše gospodarstvo, je odvisen vesplošen napredok družbenega blagostanja, boljšega življenja posameznika in današnje mlade generacije, kakršnega si naša mladina in mi ozi želimo.

Proslava 40. obletnice SKOJ nam naj bo v vzpodbudo k novim velikim uspehom v izgradnji socialističnih odnosov in boljšega življenja. Sida Podlesek

S seje Obč. komiteja ZKS Murska Sobota

Še več gospodarsko-kmetijskih šol

V torek je bila druga redna seja Občinskega komiteja ZKS Murska Sobota. O delu mladine od združevalne konferenec do sedaj je poročal predsednik Občinskega komiteja LMS tov. Franc Cagan.

V razpravi je komite kritično ocenil delo aktivov mladih zadrugnikov. Pri vseh devetnajstih zadrugah v občini so bili aktivisti ustanovljeni, vendar od teh dela le sedem. Precej krivde za slabo delo aktivov nosijo same zadruge, ki se za delo aktivov premalo menijo. Dosedanja praksa je pokazala, da se da na ta način marsikaj doseči, če je zadruga voljna aktivu pri njegovem delu poma-

gati. Nekateri aktivisti so v preteklem letu dosegli v svojem delu lepe uspehe.

Člani pa naj ne bi delali samo strogo v okviru aktivov, ampak naj bi koristno izkušnje, ki so jih dobili pri svojem delu, tudi praktično uporabili na domačih posestvih.

Komite je med drugim razpravljal tudi o izobraževanju kmečke mladine. Pred leti so bile po vaseh kmetijsko-gospo-

darske šole. Toda za te je mladina kazala premalo zanimanja. Tudi v letošnji zimski sezoni bo take šole potrebno ustanoviti, vendar bo treba temeljito spremeniti učni načrt. Do sedaj so poučevali na teh šolah pretežno le splošne predmete, sedaj pa bo potrebno vnesti predvsem praktične predmete, ki jih bo mladina pri svojem delu na posestvih lahko uporabila.

Poleg tega je komite razpravljal tudi o vključevanju ciganske mladine v redno zaposlitev in še o nekaterih drugih problemih.

S tabora v Adrijancih avgusta 1939. leta

Ob praznovanju 40-letnice SKOJ pozdravljamo vse skojevce, mladinske aktiviste in udeležence proslave v Adrijancih

OKRAJNI KOMITE ZKS
OKRAJNI ODBOR SZDL
OKRAJNI KOMITE LMS

MURSKA SOBOTA

PROSLAVE 40. OBLETNICE SKOJ V ADRIJANCIH

19. SEPTEMBRA 1959

ob 20. uri taborni ogenj in srečanje aktivistov, SKOJ v Gornjih Petrovcih

20. SEPTEMBRA 1959

ob 10.30 uri zborovanje v Adrijancih

- 1. O 40. obletnici ZKJ govori član CK ZKS Dušan Bravničar
- O 40. obletnici SKOJ govori zvezni ljudski poslanec Miran Mejak
- 2. Kulturni program
- 3. Odkritje spominske plošče

Ob 13. uri tekmovanje traktoristov
Ob 14. uri tekmovanje strelcev

HRUŠČEV V ZDA

Predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščev je s člani svojega spremstva prispel v torek, 15. septembra ob 17. uri 21 minut (po našem času) na washingtonsko vojaško letališče Andrews, ki je 23 km oddaljeno od glavnega mesta ZDA. Predsednika sovjetske vlade in člane njegovega spremstva je sprejel predsednik ZDA Eisenhower in najvišji ameriški funkcionarji.

Sovjetski premier je v spremstvu ameriškega predsednika pregledal častno četo, nakar so mu otroci sovjetskega veleposlanstva izročili šopek cvetja. Na to sta stopila oba državnika na častno tribuno. Z njima

sta bila zunanja ministra Herter in Gromiko. Na častni tribuni je imel Eisenhower pozdravni govor, v katerem je med drugim dejal:

»Čeprav ne bova imela razgovore o vprašanjih, ki zadevajo druge države, sem prepričan, da bi mogla iskrena izmenjava stališč prispevati k boljšemu razumevanju nerešenih mednarodnih problemov.«

V nadaljevanju svojega govora je Eisenhower dejal, da je prepričan, da se bo sovjetski premier na poti po ZDA prepričal, da želi ameriško ljudstvo živeti v miru. Izrazil je tudi upanje, da bo spoznal ameriški sistem in načela, po katerih živi ameriško ljudstvo, tako kot upa, da se bo seznanil s Sovjetsko zvezo na

svojem obisku v ZSSR. Na koncu je izrekel sovjetskemu premieru iskreno dobrodošlico v ZDA.

V svojem odgovoru je sovjetski premier izjavil: »Prispeli smo z odprtimi srci in dobrimi nameni. Sovjetsko ljudstvo želi živeti v miru in prijateljstvu z ameriškim ljudstvom.« V nadaljevanju svojega govora je tudi sovjetski premier poudaril željo sovjetskega ljudstva po miru. Sovjetski premier je omenil izstrelitev kozmične rakete kot zgodovinski dosežek miroljubne znanosti, splavitve atomskega ledolomilca pa kot težnjo vseh narodov, da bi jedrske energije uporabljali v miroljubne namene.

Sovjetski premier je ob koncu svojega govora dejal, da bo srečen, da

bo v Sovjetski zvezi kmalu sprejel predsednika ZDA Eisenhowera, člane njegove družine in njegovo spremstvo. Poudaril je, da bodo predsednik ZDA sprejeli kar najbolj priščno in da se bo ob tej priložnosti lahko seznanil z načinom življenja narodov ZSSR.

Po slovesnosti na letališču sta se državnika odpeljala z avtomobili v Washington. Na washingtonskih ulicah je bila velika množica državljanov. Na krajih, kjer je bila množica še posebno gosta, so postavili posebne zapreke. Na vseh večjih križiščih so stali fotoreporterji, mikrofoni in televizijski aparati ameriških časopisov in radijskih ter televizijskih družb. Premier Hruščev z družino se je nato odpeljal v svojo rezidenco v Blair House.

Predsednik Eisenhower in predsednik Hruščev sta imela zvečer prve razgovore.

SOVJETSKA RAKETA NA LUNI

V nedeljo, približno ob deseti uri zvečer, je dosegla Luno sovjetska kozmična raketa, ki so jo izstrelili v soboto. Na Luno je ponesla zastavo s sovjetskim grbom in napisom: »Zveza sovjetskih socialističnih republik, september 1959.«

S pristankom na Luno je bil v zgodovini človeštva opravljen prvi uspešni polet z Zemlje na neko drugo nebesno telo in zato je vest o tem pomembnem uspehu sovjetskih znanstvenikov vzbudila v svetu veliko pozornost in presenečenje. Znanstveniki sodijo, da bodo podatki, ki jih je zbrala raketa na svoji poti, napredku znanosti veliko koristili.

PRVO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE

V torek, 15. septembra se je začelo 14. zasedanje Generalne skupščine Organizacije združenih narodov. Na zasedanju bo sodelovalo 82 delegacij, ki jih večinoma vodijo zunanji ministri in tudi predsednik vlade. Zasedanju bo predsedoval perujski predstavnik Viktor Andres Balenande. Dnevni red bo obsegal okrog petdeset točk, najvažnejši vprašanja pa sta razorožitev in alžirsko vprašanje.

SPORAZUM VELESIL O KOMISIJI ZA RAZOROŽITEV

Pred nekaj dnevi so štiri velesile — Sovjetska zveza, Velika Britanija, ZDA in Francija — sklenile, da bodo ustanovile komite, ki se bo ukvarjal z razorožitvijo. V skupnem komuniciju so velesile poudarile, da bo komite začel delovati v začetku prihodnjega leta. Članice komiteja so: Francija, ZDA, Velika Britanija, Sovjetska zveza, Bolgarija, Kanada, Italija, Poljska, Romunija in Češkoslovaška.

ALŽIRSKA RESOLUCIJA V CASABLANCI

Politični odbor Sveta Arabske lige, ki je pred dnevi zasedal v Casablanci, je sprejel resolucijo o alžirskem vprašanju, v kateri poudarja, da so pogajanja z začasno alžirsko vlado edini način za miroljubno rešitev alžirskega vprašanja. Arabska liga je sklenila, da bo predložila Organizaciji Združenih narodov zahtevo, naj razpravi o koncentracijskih taboriščih in mučnjah v Alžiriji. Arabska liga bo prav tako žela pri afriških in azijskih deželah akcijo za priznanje začasne alžirske vlade.

PRED VOLITVAMI V VELIKI BRITANJI

Minuli torek je britanska vlada sklenila, da bodo 8. oktobra splošne parlamentarne volitve v Veliki Britaniji. Sodijo, da sta sklep britanske vlade narekovalno predvsem ugodni mednarodni razvoj in pa dosežena gospodarska stabilnost v deželi. Kakor pred volitvami leta 1955 tudi zdaj pripravljajo konferenco štirih velesil in britanska javnost pripisuje zahtevo za takšen razvoj predvsem prizadevanjem ministrskega predsednika Macmillana. Najhujše slabosti konservativne vlade so v njeni kolonialni politiki, ki je pred meseci privedla do velikih nemirov v centralni afriški federaciji in Keniji. Laburisti upajo, da bodo ti dogodki vplivali na opredelitev britanskih volivcev in da bodo odigrali svojo vlogo v prid laburistom tudi njihovi programi o jedrski razorožitvi, o gospodarski ekspanziji in zaostrenem boju proti brezposelnosti.

PRAZNIK DELA V ZDA POSVEČEN STAVKAJOCIM DELAVCEM

V New Yorku so prvič v zadnjih dvajsetih letih proslavili ameriški praznik dela. Nad 100.000 članov sindikatov je šlo v sprejedu po Peti aveniji. Sprejedu je opazovalo nad pol milijona opazovalcev, ki so najbolj navdušeno pozdravili skupno stavkajočih jeklarskih delavcev. Praznik dela je bil po sklepu združenega sindikata AFL-CIO posvečen delavcem v jeklarski industriji, ki stavkajo že skoraj dva meseca.

VELIK UGLED SKOJEVCEV MED MLADINO

Ljudski poslanec inž. Miran Mejak o delu SKOJ v Pomurju po vojni

Inž. Miran Mejak, direktor podjetja »Nafta« in ljudski poslanec, se je sicer šele vrnil s službenega potovanja, ko ga je naš sodelavec naprosil, naj pove nekaj o delu SKOJ v Pomurju po vojni, vendar je pogovor brž stekel. Iz svojih spominov je tov. Mejak povedal med drugim naslednje:

»Okrajni komite SKOJ v Murski Soboti je imel l. 1945 na terenu približno 70 skojevcev. Močan skojevski aktiv je bil na soboški gimnaziji in v Murski Soboti na terenu (mladi delavci). Tudi na terenu v okraju

Miran Mejak

so bile močne skojevske organizacije, ki so bile jedro celotnega političnega dela na svojem območju. Te organizacije so reševale vse probleme, ki so bili pred nami: pomagale so pri ustanavljanju vaških odborov Osvobodilne fronte, opravljale so politično delo med prebivalstvom in mu pojasnjevale vse aktualne politične probleme. Zelo aktivne so bile pred takratnimi skupščinskimi volitvami. Skojevske organizacije so bile zelo močna opora partijskim komitejem pri oblikovanju javnega mnenja in pri formiranju ter delu organov ljudske oblasti okraja Murska Sobota. Njihovo glavno delo pa je seveda bilo pri krepitvi mladinskih organizacij in pri vključevanju mladine v Zvezo mladine Slovenije.

Skojevski aktivisti, so bili zelo predani naši stvari in dnevno so odhajali na vasi, za katere so bili zadolženi in na sestanke, ustanavljali in formirali so mladinske organizacije ter jih vodili. Večinoma so bili to skojevci, ki so bili sprejeti v SKOJ leta 1945 oz. 1946, so pa v zelo kratkem času postali izredno dobri in predani aktivisti, na katere se je bilo moč zaneseti v vsakem pogledu.

Med izredno močle akcije lahko štejemo akcijo pred skupščinskimi volitvami, ko je reakcija skušala traviti letake. Takrat so naši skojevci noč za nočjo »sežurali« in budno spremljali sleherni korak sovražnikov ljudstva, ki so skušali naše delovne ljudi zapeljati v zmedo in na stranpot. Tudi prva mladinska delovna akcija na progah Brčko—Banoviči ni bila lahka stvar. Največja težava je bila prav v tem, ker je bila to prva mladinska delovna akcija. Težave so povzročali predvsem starši, ki so zadrževali svoje otroke. Okrajni komite SKOJ je pozval skojevce, naj vstopijo v delovno brigado. Temu pozivu so sledili vsi pozvani tovariši. Vstopili so v brigade in tako razbili led. Seveda so ti skojevci dvignili doma pri starših obilo

prahu in negotovanja, vendar ni tisti eden klonil.

Takrat je bilo tudi precej raznih tečajev, med njimi tudi tečaj za učitelje. Zopet so bili skojevci prvi, ki so se prijavili za te tečaje in se jih udeležili. Tako so bili skojevci avangarda naše mladine in opora političnega gibanja v Pomurju.

I. Pomurska četa na mladinski progi „Brčko-Banoviči, to je naša meta...“

Prvo povojno leto 1946 je bilo za jugoslovansko mladino preizkusno tudi v tem, da z delom pokaže, kolj prej v borbi, svojo moč. Postavljena je bila velika naloga — zgraditi železniško progno Brčko—Banoviči, dolgo 94 km, v roku šestih mesecev in odprti pot jugoslovanskemu gospodarstvu do velikih ležišč črnega zlata. To je bila resna naloga, tu se je šlo za čast in ugled naše mladine, za to so bile potrebne temeljite priprave.

Pri tem je padel delež odgovornosti tudi na pomursko mladino. Skojevci smo bili prvi, ki smo se prijavili za akcijo, poleg tega pritegnili s seboj še druge mladince. Skupaj z lju-tomarskimi mladinci je bila na progah v sestavi I. Mariborske brigade formirana I. Pomurska četa.

1. maj smo praznovali še v Peitanjeh pri otvoritvi mladinskega doma, že naslednji dan pa smo se zbrali na železniški postaji in odpotovali preko Maribora z ocelno brigado proti Brčkemu. Dvodnevna vožnja z vlakom je hitro potekala. Za to je poskrbela dobra volja, pesem in šale. Med seboj smo se tudi dodobra spoznali. V četi so bili dobri, predani skojevci.

Ludvik Cipot

in mladinci, nekdanji sezonski delavci, kmečki sinovi in drugi. Večinoma taki, ki so že prej bili aktivni v mladinskih organizacijah na vaseh, v tovarnah in mestih.

Vožnja s tovornimi avtomobili od Brčkega do Bijela pod Majovico ni bila tako prijetna. Noč, dež, govornice o skrnavo-čih se čenčih, poleg tega pa potovanje po neznanih krajih, kjer se pravih cest ni bilo, je marsikateremu srsnilo srce. Prvo noč smo preždeli v kape-lyci sredi vasi — to smo šele zjutraj ugotovili — oboroženi

tičnega gibanja v Pomurju. Med mladino so imeli velik ugled in mladina je brž spoznala vrednost in pomen SKOJ. Pncej takratnih skojevcev je damec na vodilnih položajih v okraju. To nam med drugim kaže, da so postali skojevci dobri in predani člani Partije in politično delavci.

s stalno menjajočimi se stražami.

Z delom smo pričeli šele tretji dan po prihodu. Prej ni bilo orodja. Do takrat pa smo si uredjali stanovanja. Naša četa je stanovala pri dveh kmetih, fantje v nekaj šupi, dekleta pa so si uredila stanovanje v verandi. Ni bilo najboljšo, pa smo se navadili. Pri fantih so bili voharji le prepričani, kdo bo stanoval v »nadstropju« in kdo v »prilježju«, pa tudi to se je uredilo.

Prva dva dni smo čistili zemljišče — traso in pomagali pri meritvenih delih. Nato so nas premestili na specialna dela, gradnjo mostov in propustov. Ker tudi strokovnih delavcev ni bilo, razen odgovornega inženirja za delovišče, smo se vseh del, od tesarskih do zidar-skih, morali loevati sami. Karel, Tonek in Francek, ki so že prej hodili po raznih delih, so svoje znanje o »fršolanju«, mešanju betona in pripravi, več ali manj uspešno prenašali na nas ostale. Pomanjkanje orodja, tudi najosnovnejšega — lopat in krampov — nas pri delovni vneni ni zavrla. Delovni uspehi so se vrstili. Od začetih 15 kubikov smo dosegli rekorde 60 in celo 70 kubikov betona v eni izmeni. Prehodna zastavica je vedno krasila naše delovišče in je nismo nikoli odstopili. Po dveh mesecih, ko smo šli domov, nam je bila dodeljena tudi v trajno last. Se danes govori o teh uspehih.

Delo nas je združilo, kovalo naše značaje, mnogi so bili sprejeti v SKOJ, zame pa je bilo največje priznanje takrat sprejem v Partijo. Mnogi so postali pozneje dobri aktivisti in delavci, zgradila jih je progga.

Po dveh mesecih je četa šla domov. Ne, ni šla celovna, precej nas je ostalo tam. V II. Mariborski brigadi smo bili kot strokovni delavci, nadzorniki del in organizatorji pri gradnji mostov in propustov.

Tako je bilo v drugi izmeni, tako tudi v tretji. Nalozge smo opravljali v določnih rokih, mnogi mostovi in propusti vzdolj cele proge, tudi največji, nosijo napise I. II. in III. Mariborske brigade. V okviru teh pa je nemajhen delež pomurske mladine.

... IZGRADITI PRUGO JOS OVOGA LETA... pesem-obljuba, je bila izpolnjena. Veliko delo, takrat še s primitivnimi sredstvi, je bilo opravljeno. Prilpevali smo tudi mi k današnji industrijsko razviti bratski republiki Bosni in Hercegovini svoj delež.

Ludvik CIPOT

Zgled napredne mladine

O delu SKOJ v Lendavi v letih povojne socialistične gradnje govori Jože Varga iz Lendave

Jože Varga, nameščeneec »Nafta« v Lendavi, ne govori rad o sebi in svojih doživljajih. Toda ko je zvedel, da gre za to, da bi podal nekaj za naše bralce o delovanju SKOJ v Lendavi o povojnih letih, se je izrazil njegovega obraza brž spremenil. To je bil znak, da se še danes rad spominja teh dni in revolucionarnega polta, ki je bil tako značilen za našo napredno mladino v letih povojne gradnje naše socialistične domovine. Jože Varga je povedal med drugim naslednje:

»V Jugoslovanski ljudski armadi sem bil do septembra 1945. Nato sem ostal v Mariboru do januarja 1946. Ko sem nato prišel v Lendavo, je skojevska organizacija že delovala. Osnovan je bil tudi že komite SKOJ. Njegov sekretar je bil tovariš Dane. Tudi sam sem bil član komiteja, njegova glavna naloga pa je bila ustanavljanje in formiranje mladinskih aktivov ter skojevskih organizacij. Ena glavnih nalog je bilo hkrati tudi formiranje mladinske brigade za delovno akcijo Brčko—Banoviči. Sam nisem šel na akcijo, ker sem začel delati v organizaciji Osvobodilne fronte.

Dobro se spominjam prvomajske proslave leta 1946 v Lendavi. Poudariti moram, da je bila to veličastna proslava in da je bila organizirana izredno množično. Vsebinski poudarek proslave je bil na prazniku dela, prav ta poudarek pa sta v največji meri prispevala SKOJ in mladinska organizacija. Še danes mi je v spominu več kot kilometer dolga povorka od delavnice »Nafta« do Titovega doma. Sodelovali je v glavnem mladina, čeprav je bila to združena akcija OF in SKOJ (mladine). V povorki je bila nazorno prikazana vsa obrtno-gospodarska dejavnost Lendave ter okolice in ljudski občitaji. Tako si lahko videl v povorki bogojnsko agostovanje, filvske lončarje, strehovske zidarje, renkovske kupinarje, tumiške čevljarje, tkalske skupine iz Kapee in Kobilja in drugo. V povorki je bila

TOVARIŠTVO NA VISOKI STOPNJI

Nekaj spominov tov. Marice Sikerjeve na I. pomursko četo na mladinski delovni akciji Brčko—Banoviči

Tudi Marica Sikerjeva iz M. Sobote se je skupno z ostalimi skojevci in mladinci udeležila mladinske delovne akcije na progah Brčko—Banoviči v sestavi

Marica Siker

vi I. pomurske čete. Četo je sestavljalo 24 mladih ljudi iz našega okraja, v pretežni večini skojevcev in predanih mla-

prikazana tudi dejavnost »Nafta«, dejavnost lendavskih obrtnih podjetij in podobno. Skratka: vsaka vas je nazorno prikazala, kar je zanj o obrtnem ali drugem smislu najbolj značilno.

Jože Varga

Po povorki je bilo veličastno zborovanje na nogometnem igrišču »Nafta«. Udeležilo se ga je več tisoč ljudi, tudi zastopniki okrožja.

To je nekaj drobcev iz spominov Jožeta Varge iz Lendave, ki je delal v SKOJ od 1944 do 1947. leta. V SKOJ ga je sprejela tov. Atena. Delal je na domačem terenu, nato pa je postal sekretar OF za Strehovec. Najbolj mu je ostalo v spominu visoko razvito tovarišstvo v skojevskih organizacijah, izredno močna volja do dela in požrtvovalnost. To velja tudi za takratno napredno mladino, ki se je zgledovala po svojih skojevskih tovariših. Kadar je bila pred njimi akcija, poudarja tov. Varga, je brž bilo prostovoljcev na pretek in delo je te teklo brez zastojev — ne glede na številne in pogosto tudi zapletene težave.

„DRŽITE SE DOBRO, JAZ NE BOM IZDAL NIKOGAR!“

V letu 1944 se je kljub hudemu terorju razmahala osvobodilno gibanje tudi v Prelečju. Poročilo oblastnega komiteja KIPS za Stajersko z dne 25. oktobra 1944 med drugim pravi: »Največ skrbi nam delata mariborsko in ljutomersko okrožje. Obe okrožji sta še vedno pod najtežjim terorjem okupatorja.«

Ciril Jureš-Maks

Nasilje se je še povečalo, ko so prišli v Prelečje Kozaki. Poročilo IOOF za Stajersko z dne 10. februarja 1945 navaja: »Teror s strani okupatorja se je povečal z nastankom novih ko-

zaških postojank pri Mali Nedelji, v Gornji Radgoni, pri Vidmu in na Ovcenu.« Isto poročilo med ostalimi tudi pravi: »V Logarjovcih so ujetil tovariša Maksu, sekretarja Zveze slovenske mladine za ljutomerski okraj, ga odpeljali v Ljutomer, kjer so ga zadržali, mu odrezali jezik in ga obesili.«

Tako je padel v junaškem boju pri Zalukovi hiši, v Logarjovcih sekretar ZSM in skojevec Ciril Jureš-Maks.

Maks je bil pravi skojevec. Odločen, dojemljiv za vse napredno in borben. Nikoli se ni uogibal težavnim nalogam. Tako tudi ne tistega usodnega februarjskega jutra, ko je prvi juršil iz Zalukove hiše na Kozake.

Kot kmečki sin in dijak soboške gimnazije se je Maks seznanil z nekaterimi naprednimi profesorji, ki so v njem zaspejali prvo seme napredne, revolucionarne misli. Za takrat je pravilno cenil in ocenil bližajočo se imperialistično vojno vihar. Ze po naravi nasprotnik kakršnega koli nasilja se je v najtežjih trenutkih okupacije znašel med tistimi, ki so se z onožjem v roki postavili v bran za naše pravice.

Kmalu za tem je postal žrtev terorja drugi mladinski sekretar, Miro Križanič.

Tudi Miro je bil do leta 1941 dijak. Tega leta je obiskoval 6. razred klasične gimnazije v Mariboru. Domov v Borece je prihajal le ob počitnicah. Takrat se je ves predajal kmeto-

vanju. Bil je zelo preprost, rad je prisluhnil vsakdanjim razgovorom ljudi in tako je že v rani mladosti spoznal življenje in hosenje ljudstva.

V partizane je odšel leta 1944. Za tem, ko so okupatorji na zverinski način ubili Cirila Jureša, je postal sekretar okrajnega odbora ZSM.

Ko je leta 1945 pričela odjuga taliti sneg in je bila svoboda že tik pred vratmi, se je odpravilo nekaj partizanov-aktivistov ljutomerskega območja na štrigovski teren. Med njimi je bil tudi Miro Križanič, tedaj že okrajni mladinski sekretar. Na Kamenski pri Ljutomeru so nenadoma padli v kosaško zasedo. Po kratki borbi so se srečno umaknili. Ker je bila noč, niso vedeli, da je bil Miro težko ranjen. Dobil je strel v glavo in v koleno. Imel je še toliko moči, da je pripeljal do roba gozdčaka kjer se je onesvestil. Kasneje se je plazil še naprej. Hotel je priti do glavne ceste in tako dobiti zvezo z ljudmi. Tako se je boril s smrtjo več kot 35 ur. Zaradi izdajstva so ga našli nemški zandariji in ga odpeljali v Ljutomer, kjer so ga obvezali. Ko je nekoliko okrevljal, so ga pričeli zasliševati in mučiti. Miro je vztrajno molčal. Ze ko je bil ranjen, je uničil vse dokumente, na zasliševanju pa ni spregovoril niti besedice po slovensko. Tako so bili gestapovci prepričani, da so ujeli nekega Rusa.

Med tem so zaprli tudi Mirovi sestri Marico in Cvetko. Malo pred odhodom v mariborske zapore sliš se z Miro se srečala. Pregovorili sta paznika, da ju je pustil v celico. Miro je bil ves obvezan in pretolčen. Spoznali so se. Obema je ponudil roko in tiho dejal: »Držite se dobro, jaz ne bom izdal

nikogar!« Nekaj dni za tem so ga v Strožji vasi Nemci ustrelili in vrgli v ribnik, kjer so ga čez dober mesec odkrili otroci. Nemci svojega zločina niso mogli več zakrpati. Mrtvo truplo so prepeljali v ljutomersko mrvašnico. Tam je ležal Miro tri dni. Nemci so hoteli na vsak način zvedeti, če ga kdo pozna, kajti sumili so, da je domačin. Za svojega sina je zvedela tudi Križaničeva mati. Kljub veliki materinski bolečini, ki ji je razjedala srce, ni šla na pokopališče, kajti vedela je, da bi tako Nemcem brez besed povedala, da Miro pozna.

Danes sta imena obeh skojevcev, okrajnih mladinskih se-

Miro Križanič

ekretarjev vklesani na spomenik v Križevcih. Cirilu Jurešu so odkrili na ljutomerskem trgu tudi spominsko ploščo, ki bo spominjala bodoče rodove na težke dneve naše narodne zgodovine.

SKOJEVEC IN BOREC

Jože Talanyi-Janez je bil med NOB sekretar SKOJ okraja Radgona. V Radgoni je imel tudi prve skojevske sestanke, ki so jim prisostvovali Milan Klemenčič, Hojs in drugi. Na terenu je delal skupaj z Jurčkovičem, ki je bil sekretar OF, a tudi z Jankom Stranjsakom.

Padli partizan Jože Talanyi-Janez je bil povsod zelo priljubljen. Bil je zelo dober govornik, zato je govoril na mnogih sestankih in mitingih, vesele narave in vedno nasmejan. Vsi, ki so ga poznali, vedo, da se je takoj sporazumel s slehernim našim človekom — naj je bil to stari ali otrok, preprost delavec, kmet ali izobraženec. Značilno zanj je tudi to, da je bil izredno domač v občevanju z ljudmi.

Skojevski sekretar — partizan Janez — je dobro govoril nemški, francoski (bil je dve leti v Parizu in St. Germainu v višji hotelski šoli) in madžarski, obvladal pa je tudi italijansko in deloma angleščino. Skratka: bil je zelo nadarjen. Gojil je vročo željo, da bi šel študirat, toda to ni bilo mogoče, ker je oče že šolal njegovega starejšega brata. Dalje je bil Jože Talanyi zelo iznajdljiv. V partizanih je skrbel za vsakega bojnega in ranjenega kot za lastnega svojca.

Bil je tudi zelo hraber. Ni bilo podviga, ki bi se ga Jože Talanyi ne upal lotiti. Pogosto si je nadel delovni predpasnik in s koso na rami hodil med ljudmi kar pri bellem dnevu. Tega se pri Benediktu spominjajo še danes.

Prot koncu leta 1944 je prišel Jože Talanyi v Prekmurje. Žal pa tu ni dolgo ostal. Usodne noči, ko je padel Jože Talanyi-Janez, je bilo v gozdovih okrog 800 madžarskih vojakov. Na vsakem križišču so prežali. Zasedali so prepredli vso Bukovniško dolino — od zgornjega kraja pa do Dobrovnika. To je bilo v noči med 28. februarjem in 1. marcem 1945 ob dveh ponoči.

Jože Talanyi-Janez se je v družbi dveh tovarišev ob pol-

dvanajstih ponoči vračal iz Savlovega mlina v Bogojini. Tam so se bili zadrževali nekaj ur. Si so proti Filovskim gorcam, od tam pa po gozdni cesti proti Bukovnici. Stopali so že proti močvirnatemu travniku sredi filovsko-kobiljske šume. Toda globok jarek, ki je bil skopan sredi tega travnika, ni mogel prejeti vse vode, ki

Jože Talanyi-Janez

je narasla zaradi kopnečega snega. Zato ni mogel čezenj. Vsa dolina je bila pod vodo.

Morali so na cesto in nadaljevat pot po njej. Ni hudega slutiti se se partizani tudi odločili za to rešitev. Kolikokrat so že stopali po tej poti proti kobiljskemu gozdu, pa se jim ni nikdar nič pripetilo. Noč je bila svetla. Na jasnem nebu so se lesketale zvezde. Polna luna je pošiljala svojo svetlobo na zemljo, tako da si lahko že od daleč opazil prihajajočega človeka ali žival.

Madžari v zasedi so se pripravili. Naši trije partizani so kakih 50 m pred gozdom naleteli na zasedo. Kroglja zadelo Jožeta Talanyi-Janeza naravnost v glavo.

Tako je končal svoje mlado življenje skojevski sekretar Jože Talanyi-Janez.

PREPLAH MED MADŽARSKIMI VOJAKI IN OROŽNIKI

Tov. Rudi Zrinski iz Murske Sobote o akcijah naprednih mladinskih skupin proti okupatorju

Rudi Zrinski iz Murske Sobote se ni pozabil na čase, ko je mladina dobivala skojevskega duha v okrilju takratnega Sokola, v katerem so delovali po direktivi Partije tudi številni komunisti. V soboškem Sokolu je bil usmerjevalec tega dela Stefan Kuhar-Bojan. Na sokolskih zletih in izletih se je mladina združevala in politično vzgajala v skojevskem duhu.

Tov. Zrinski se spominja, kako so prav ti mladinci na večer pred vdorom nemških fašističnih hord v Jugoslavijo po skupinah nadzorovali oz. budno pazili na soboške kulturnobundove. Patrujirali so po Soboti, da bi onemogočili kulturnobundovcem izpade. Bili so to mladinci, ki so pozneje ostali zvesti Partiji: Bojan Gabrijelečič, Stanko Serbec, Dane Samenkuk in drugi. Tov. Zrinski je bil povezan v poznejšem ilegalnem delu z Bagarjem, Gabrijelečičem in Cvetkom.

Ze pred vojno mu je dal Jenő Kardoš napredno literaturo in neki delavski časnik, ki se mu danes ne spominja več imena. Časnik je dobival ilegalno, spominja pa se med drugim, da je podpiral akcije delavskega razreda in Partije. Sicer pa pravi tov. Zrinski o svojem delu v vrstah napredne mladine naslednje:

»Po razpadu stare Jugoslavije je dijaško in vajsensko mladina ostala zvesta napredni miselnosti. Bojan Gabrijelečič je bil poiskal povezavo med dijaško oz. študentsko in vajsensko mladino. Tudi mene je povezal, čeprav se ni vedelo, če sem skojevec. Spominjam se tudi dela z Joškom Korenom. Bojan Gabrijelečič je takoj po 27. aprilu 1941 prinesel letak o ustanovitvi Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Ko je odšel, me je Julija povezal z Mirkom Bagarjem, ki je bil predstavnik CK mladine. Z njim smo proučili program CK KPJ, razložil in naročil pa nam je tudi, da se morajo formirati skupine mladincev, simpatizerjev Partije. Na nekaterih sestankih teh simpatizerjev so bili tudi Miha Tajlan, Jože Džuban in Vendel Zrim. Ta skupina se je potem sestajala z Bagarjem.

Prva naloga je bila, da bi pripravili ljudi za oboroženo vstajo. Da bi jih preizkusili, smo dali mladincem letake, da so jih razmetavali. Medtem so Bagarja aretirali, mene pa so povezali s Kolomanom Cigrlom iz Rankovca. Od njega smo dobivali letake, ki so bili tiskani v Flisarjevi gostilni, in jih raztrosili. Bil sem vodja skupine, ki je trosila le-

take in imel sem povezano z Gabrijelečičem, pozneje pa s Stefanom Cvetkom. Naša skupina je trgala telefonske žice ob cestah. Te akcije so bile organizirane in pogosto je bila vsa Murska Sobota brez telefonske zveze z zunanjim svetom, kar je povzročilo preplah med madžarskimi vojniki in orožniki. Kolikor se spominjam, smo to akcijo ponovili tri do štirikrat. Sicer pa je bila akcija splošna, tako da je bilo na delu več skupin.

Dalje se spominjam, da je nameraval Stefan Kovač prirediti sestanke z vsemi mladinskimi skupinami in sicer z vsako posamezno. Moja skupina se je zbrala v Pušči, prišel pa je tudi Stefan Kovač. Dobili smo nalogo, naj se skupina čimprej oskrbi z orožjem in se pripravi za oborožen odpor. Naša naloga je bila več skupin.

Rudi Zrinski

tudi odstraniti vse cestne kazipote in s tem povzročiti zmedo med okupatorjem, hkrati pa povezati čim več napredno mislečih ljudi. Takrat smo dobivali že tudi »Slovenskega poročevalca«, ki smo ga potem širili naprej. V njem smo že brali o prvih usmrtnih naših ljudi v Mariboru.

Medtem pa je okupator že zasledoval povzročitelje prej omenjenih akcij (žice, letaki, kazipoti na cestah) in poostri budnost. Imel sem nalogo, naj bi šel z ostalimi po neko orožje v Fokovec, vendar akcija ni uspela, ker nekateri tovariši iz lendavskega področja niso prišli. Kljub temu pa smo prezeli ali celo vse telefonske žice itd. Ponovno je prišlo do akcije v Fokovcih v noči med 26. in 27. septembrom 1941, orožja pa ni bilo več, ker je domačin Ambruš izdal orožnikom skrivališče. Sam nisem sodeloval v akciji, ker me je Cvetko opozoril, da so Madžari na preži. Drago jutro smo bili že vsi zaprti v soboškem gradu...

BIL JE SEKRE TAR SKOJ

V spomin Jožetu Kramarju — Jušu

Dokumentov se je ohranilo malo. Takrat ni nihče mislil na dokumente. Najpomembnejši dokument so bila žrtovana življenja. Danes bi pa radi mladini pripovedovali o težkem boju, ki so ga bili najboljši sinovi našega ljudstva. Toda spomin je zbledel. Minila so leta. Čas je s prahom pozabe prekril mnoge dogodke in dejanja partizanov.

Z Joškom sva šla v partizane. Novembra 1941. leta, po tragičnih dogodkih v Murski Soboti, ko ni bilo več nobenih možnosti, da bi na domačih tleh še lahko organizirali borbo proti okupatorju. Uničeno je bilo partijsko jedro in aretirani vsi komunisti ter mnogi simpatizerji. Dogovorili smo se, da bomo šli na Dolenjsko preko Hrvaške. Bilo nas je več. Noč pred odhodom sem prespal pri Jošku. Ko sva prišla na dogovorjeno mesto, tam ni bilo še nikogar. Čakala sva... Novembrsko jutro, skoraj še noč. Drgetala sva in kadila. Minevale so minute, časa ni bilo na pretek. Sla bi naj preko Čakovca na Varaždin in naprej preko Save do Žužemberka in na Dolenjsko. Tak je bil načrt. Jutranja ledena megla nama je najedala kosti.

Kako bo šele v partizanih, se mi je v možganih nejasno porajala misel, ki sem se je sramoval. Bliža se zima! Morda so ostali občutili mraz in se prnili v tople bliazine?

Najim avtobus za Lendavo je prispel. Ljudje so vstopali. Nekoliko potnikov. Molčala sva in čakala.

»Vstopiva,« je tiho spregovoril Juš.

Vstopila sva. Poiskala sva čisto zadaj dva sedeža. Avtobus je zahropel. Resnično sva bila na poti v partizane. Za nama je ostajala gola prekmurska ravnina, pred nama pa je bila negotova pot v borbo.

Kako so se le mogli iznebiti dani besedi? Ne spominjam se več, kdo bi moral še iti.

Prot koncu zime je po isti poti šel v partizane še Jerko Novak in pozneje Tone Plej.

Sop las mu je visel na čelo, migetal in se svetil kot puški no kopito, ki je bilo z oljem namazano. Joško je drgnil s suhim smrekovim polenom po razjedeni cevi.

redil za zajtrk po hišah. Z Joškom sva bila določena v hišo skoraj na koncu vasi. Samo ena hiša je bila še za najino hišo. Sedla sva na klop za mizo in čakala, da nama je starejša žena skuhala žgance in mleko.

»Zganci in mleko! Skušal sem se spomniti, kdaj sem zadnjič pil mleko. Ze več kot dva meseca smo taborili v gozdu, kjer smo si uredili življenje v zemljankah. Prijetno je dišalo!

Nenadoma so zažvenketala okna. Joško je v trenutku padel na tla, sam sem skočil od okna in se skrtil za zid. Strelji so trgali mizo.

Obupan sem pomislil: »Konec je z nami! Odkod, kako, zakaj? Nisem vedel, kaj naj bi storil. V hlepu so bili in rezgetali konji.

Kaj je z Joškom?

Lezel je proti vratom in ustrelil. Pogledal sem skozi odprta vrata in opazil ustaše v sadovnjaku. Sosednje hiše iz line na podstrešju je regljala strojnica. Sarila je po naših vratih, oknih. Začela se je borba. Čisto drugačna, kot je bila minulo noč. Joško je ves gorel in od časa do časa dvigal puško in streljal skozi vrata.

»Precej preglavic bo,« je momljal. Lica so mu žarela. Ni bilo dosti izgledov, da se bova izmazala. In streljanje se je kar nadaljevalo. Trajalo je celo večnost. Kje so naši? Ko bi vsaj vedela, kako je z ostalimi. Preko ceste je bila v kupih opeka. Tam je nekdo streljal. Kum je bil. To nama je vtilo nekaj upanja. On je bil naš vodja. Lepo je, če imaš v težki priliki nekoga, ki te vodi, ki ti svetuje. To sem takrat spoznal.

Joško je streljal vse bolj previdno, bolj poredko. Sam sem imel tudi samo še nekaj nabojev. Dolgo več ne bova vzdražala. Morala bova bežati čez dvorišče preko ceste za opeko, kjer se nahaja Kum. Imela sva isto misel. Kdo bo prvi?

Odločil sem se. Divje sem se pognal čez dvorišče in preko ograje in bil sem pri Kumu za kupom opeke v varnem

knjtu. Joško je še dolgo ostal sam v hiši. Potem je tudi on prišel. Ostali so bili že na drugem koncu vasi, kjer se je začel gozd. Ta dan sem videl, da borba ni tako nedolžna, da bi ne tekla tudi kri.

Joška je Kum pohvalil za junastvo in prisenež v borbi.

Čas je s prahom pozabe prekril mnoge dogodke. Tudi sam se ne spominjam več vseh borb in bojev. V vojni postanejo te stvari tako usakdanje. Zaradi tega spomin ni najboljši dokument. Vem samo to, da je bil Joško kmalu po tej borbi sprejet v SKOJ. To je bilo 1942. leta. Takrat se pa v SKOJ ni sprejemalo vsakega mladunca, ki je prišel v partizane. Ni bilo dovolj, da si bil razgledan, socialno čuteč in nacionalno zaveden. Moral si imeti še druge lastnosti. Moral si biti dober tovariš, discipliniran vojak in v borbi hraber. In Joško je bil pravi skojevec!

Sedaj, ko pišem te spomine, ki so blede slika nekdanjih dogodkov, imam pred sabo že nekoliko oramenelo polo papirja z napisom: »Podatki o padlih, ubitih ali izginulih prebivalcih z ozemlja FLRJ v času II. svetovne vojne.« Kako beden je ta kos papirja, ki pove, da se je rodil v Trnju Kramar Jožetu in Veroni, rojeni Sobočan, sin, ki je padel, ko je bil star 20 let. Ničesar ni napisanega, da se je rodil v siromašni kmečki hiši, da oče že dolga leta služi kruh v Kanadi. Ni napisano, da se je boril že od 17. leta in da ga je njegova želja, da bi pomagal v domačem kraju organizirati ostajo proti okupatorju, pripeljala 1944. leta v Prekmurje, kjer je tudi v borbi 17. oktobra padel. Prehodil je dolgo pot od Kalnika, do Slavonije, Banije, Žužemberka, Dolenjske, Stajerske in Prekmurja, kjer se je končala.

Bil je sekretar SKOJ, mladinski funkcionar, oficir, politični delavec, skromen mladinec, ki je padel, da je rešil drugim življenja.

FRANC SKOBERNE

OBČINA PETROVCI - ŠALOVCI P R A Z N U J E

Občina Petrovci-Šalovci obsega najlepše predele Goriškega. Po blagih pobočjih se spuščajo gozdovi v ravne doline, razorane v njive in njivice, od koder se zopet razprostirajo stari in novi sadovnjaki; med njivami in gozdovi navzgor. Človek tukaj le redko naleti na strnjeno naselje, na dobre ceste ali celo avtobus. Petrovska občina je edina občina v Pomurju brez rednih avtobusnih zvez. Sem vozi in od tod odvažajo ljudi samo vlak, počasna »Mariška«.

Petrovska občina je med tistimi predeli Goriškega, ki so bili do nedavnega brez elektrike, brez radijskih aparatov in seveda tudi brez televizije. Tudi v tem področju je preveč ljudi in premalo dela zanje. Nekateri predel, so zelo goste naseljeni, toda drugi so zopet, nasprotno, brez zadostne delovne sile.

Sicer pa ni dvoma o tem, da ima večina prebivalcev petrovske občine dovolj smisla za napredek. To se zlasti odraža v zadnjem času, ko gre za elektrifikacijo. Pobudnik je seveda občinski ljudski odbor in ni dvoma, da se je pokazal najbolj prizadevnega prav predsednik tega odbora, tovariš Koloman Korpeč, vendar so si prizadevali domala vsi, da bi čimprej iz vseh možnih virov zbrali čim več potrebnih sredstev. Kako odločno so delali, je razvidno iz tega, da še pred 15 meseci ni bila nobena hiša v občini elektrificirana, zdaj pa je že 8 vasi povsem elektrificiranih, 12 pa jih je pred koncem elektrifikacije. Letos bo torej razen vasi Krplivnik vsa občina dokončno elektrificirana in to je mnogo, če upoštevamo dejstvo, da je elektrika osnova za sodobni pogon v obrti in industriji.

Tistih 20 milijonov din investicij, ki so bile v dveh letih izčrpane za daljnove in opremo transformatorjev, in 220 milijonov dinarjev, porabljenih za izpoljavo in gradnjo omrežja itd., in so jih prispevali prebivalci sami, so že zdaj za splošen razvoj teh krajev več vredni kot samo toliko, kolikor kažejo številke. Nekaj nam tudi pove dejstvo, da je samo v enem letu prodano v petrovske občine nad 260 radijskih aparatov in celo dva televizorja.

Zdaj, ko imajo elektriko, mislijo v občini na edino možno industrijo — lesno industrijo. Menijo, da jim dajo gozdovi dovolj surovin in da je potrebno to izkoristiti v prid razvoja teh krajev. Takšna preusmeritev osnovnih prizadevanj je povsem razumljiva. Toda preden se bo tukaj razvila kakršna koli industrija, bo še vedno osnovna obrtniška dejavnost. V lesni stroki bo najvažnejše mizarstvo, čeprav bodo pri zagah začeli tudi s proizvodnjo lesne embalaže z odpadki, ki bi jih moral sicer brez prida uporabiti. Mizarstvo zaposluje trenutno sedem mizarjev, toda nova mizarska delavnica, ki jo bodo zgradili, bo zaposlila 25 do 30 ljudi.

Toda to samo mimogrede. V petrovske občini je vsekakor najvažnejše kmetijstvo. V štirih kmetijskih združenjih je občina so zelo zanimivi pogledi na razvoj tega področja. Ti po-

gledi izhajajo iz objektivnih okoliščin, kot tudi iz posebnega poudarka na urejevanju kmetijske proizvodnje v takšnem smislu, da bodo goriški hrbi čim bolj izkoriščeni in da bodo namenjeni tisti proizvodnji, ki bo največ dajala in zaposlovala tudi največ ljudi. Taka kmetijska proizvodnja je nedvomno sadjarstvo in živinoreja. Ni torej čudno, da se je kmetijska zadruga v Čepincih odločila za ureditev sadovnjakov na 50 ha in da se s to mislijo ukvarjajo tudi v kmetijskih združenjih Šalovci in Petrovci. Ob tem je zelo važen

gled: izhajajo iz objektivnih okoliščin, kot tudi iz posebnega poudarka na urejevanju kmetijske proizvodnje v takšnem smislu, da bodo goriški hrbi čim bolj izkoriščeni in da bodo namenjeni tisti proizvodnji, ki bo največ dajala in zaposlovala tudi največ ljudi. Taka kmetijska proizvodnja je nedvomno sadjarstvo in živinoreja. Ni torej čudno, da se je kmetijska zadruga v Čepincih odločila za ureditev sadovnjakov na 50 ha in da se s to mislijo ukvarjajo tudi v kmetijskih združenjih Šalovci in Petrovci. Ob tem je zelo važen

gled: izhajajo iz objektivnih okoliščin, kot tudi iz posebnega poudarka na urejevanju kmetijske proizvodnje v takšnem smislu, da bodo goriški hrbi čim bolj izkoriščeni in da bodo namenjeni tisti proizvodnji, ki bo največ dajala in zaposlovala tudi največ ljudi. Taka kmetijska proizvodnja je nedvomno sadjarstvo in živinoreja. Ni torej čudno, da se je kmetijska zadruga v Čepincih odločila za ureditev sadovnjakov na 50 ha in da se s to mislijo ukvarjajo tudi v kmetijskih združenjih Šalovci in Petrovci. Ob tem je zelo važen

skoraj nemogoče prilagoditi zahtevam šolske reforme. Šole so stare od 45 do 150 let, od 11 šol je samo ena osemletka. Šolske šole ne sprejemajo učencev iz te občine na osemletko, ker je tudi v teh šolah premalo prostora in preveč učencev. Na območju petrovske občine pa je kar precej učencev, okrog 250 otrok, ki obiskujejo šole v petrovske občine, so pa iz soseske občine. Izračunal: so da to bremeni petrovske občine v višini 3 milijonov dinarjev. Toda to ni bistveno v tem vprašanju. Dejstvo je, da je v Petrovcih nedograjena šola, ki bi lahko sprejela okrog 400 otrok. Dograditev bo mogoča šele takrat, če bo mogoče v kratkem času dobiti 50 milijonov dinarjev investicijskih sredstev.

Delovanje društva in podobnih organizacij prav tako ovira pomanjkanje primernih prostorov. Članov vseh društev je v občini čez 1400. Od tega je samo gasilcev 546 v 21 društvih. Nekoliko so pomagale prireševanju tega problema kmetijske zadruge, ki so uredile 3 zadružne domove od petih v občini. Še več pa so storila gasilska društva, ki so po osvoboditvi zgradila 12 gasilskih domov, kjer je doma tudi kulturno dogajanje, v gradnji pa so še trije takšni domovi, ki so namenjeni gasilec in tudi prosvetnemu delovanju. To, da so gasilci včasih pobudniki kulturno-prosvetnega delovanja, čeprav zgolj zaradi svojega društvenega uveljavljanja in zato, da zberejo nekaj denarja, ni novost ne v tej občini, ne v katerikoli drugi v Pomurju. Skupno prizadevanje vseh 45 društev pa bo vsekakor še bolj uspešno, če bodo kmetijske zadruge in druge organizacije dogledale to, kar nameravajo storiti v Čepincih — kupiti televizijske sprejemnike. Misel na to, da bi imela vsaka vas na Goriškem svoj televizor, ni nova, niti napačna. Televizor na vsi učinkovito zamenja kino, tudi predavanja in zabavo; lahko je lepo razgledno okno v svet. Za Goričko, ki je zaradi raznih okoliščin bilo dolga leta brez elektrike, brez rada in brez primernih zvez z ostalo pokrajino, pa je to še posebno važno. Vse to kaže, da v petrovske občini ni nepomembno delovanje 5 krajevnih in 21 vaških odborov Socialistične zveze s 1250 člani. Od februarja, ko je bila občinska konferenca Socialistične zveze v petrovske občini, je namreč sprejelo članske knjževce Socialistične zveze še 5 odst. volivcev, kar pomeni, da ugled in vloga Socialistične zveze stalno raste.

Sola v Gornjih Petrovcih

sklep šalovske kmetijske zadruge, da bodo v garažah v Hodošu uredili hlev za 40 glav živine, a prihodnje leto da bodo gradili hlev še za 100 glav živine. Enako nameravajo graditi hlev za 100 glav živine tudi pri kmetijskih združenjih Krizevci. To pomeni, da se to področje v celoti usmerja v pitanje živine in v sadjarstvo. Dohodki od tod so vsekakor boljši kot pa dohodki od poljedelstva, ki nima pogojev v hribovitih krajih.

Tudi v teh predelih, kot marsikje drugod, je značilno za kmetovalce to, da nudijo kmetijski zadrugi vsjo zemljo v najem. Samo v Adrijancih nudi pet posestnikov okrog 80 ha svojih zemljišč v najem kmetijski zadrugi. V Peskovcih sta dva taka kmetovalca, ki nudita okrog 20 ha zemlje v najem in približno toliko tudi v Petrovcih trije kmetovalci. To so predlogi za dolgoročne pogodbe, ki bodo trajale po 15 let. Podobno je tudi na področju kmetijske zadruge Krizevci. Tamkaj pa je problem v tem, da ima eden kmetovalec parcelo svoja zemljišča po arih razdeljena na velikem področju. To zemljo je težko obdelovati, dokler ni strnjena v kompleksih, primernih za strojno obdelovanje, zato se kmetijska zadruga tudi obotavlja sklepati pogodbe. Menijo pa, da bodo tamkaj posestniki čez dve ali tri leta pripravljeno dati v najem okrog 200 ha zemlje za-

no in gospodarno voditi. Tukaj ne nastopa toliko vprašanje mehanizacije, kajti te je potrebno tudi zdaj toliko kot pozneje. Tudi vprašanje skladišč in hlevov itd. ni toliko pereče, kajti za te skrbijo že zdaj in jih gradijo ali pripravljajo njihovo gradnjo, toda zaostri se bo vprašanje kmetijskih strokovnjakov, ki jih ni in ni. V eni izmed zadrug, na primer, imajo tarfno postavko za kmetijskega tehnika, torej odprto delovno mesto, vendar je to samo kmetijski tehnik na papirju. Dobro je, da študentje v vsaki zadrugi vsaj po dva na kmetijski šoli v Rakčanu, toda nastopilo bo vendarle še vprašanje inženirjev — agronomov v kmetijskih združenjih. Petrovska zadruga enega že študentira, druge pa bodo morale slediti temu zgledu. Očitno pa je, da študentiranje od zdaj naprej ne bo reševalo problemov, ki se nastopajo, kajti tako pridobljeni strokovnjaki bodo pršli šele čez leta, torej točno takrat, ko bodo zadruge že prislilene urediti zdaj nastopajoče probleme.

O vsem tem v združenjih že razmišljajo in ni dvoma, da bodo s pomočjo občinskih in tudi okrajnih forumov tudi to vprašanje primerno rešili. Je pa to nekoliko v zvezi tudi s splošnim izobraževanjem prebivalstva, ki se začne v osnovni šoli. Organizacija šolstva je v petrovske občini taka, da jo je

Ob prazniku občine Petrovci-Šalovci in ob praznični obletnici ustanovitve SKOJ čestitamo vsem delovnim ljudem in kolektivom

OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE LMS
KMETIJSKE ZADRUGE IN
VSA PODJETJA V OBČINI
PETROVCI - ŠALOVCI

DELOVNI KOLEKTIVI O SVOJIH USPEHIH IN PRIZADEVANJIH

Gradbeno obrtno podjetje Remont v Petrovcih je uslužnostno podjetje in je bilo ustanovljeno 1953. leta. V začetku je zaposlovalo 5 delavcev, zdaj jih ima že 25. Povprečni promet je 4 milijone dinarjev. Kmalu bodo namestili gradbenega tehnika in takrat bodo razširili svojo dejavnost tudi na delo v lastni režiji. Tako bodo utrdili svoje podjetje in omogočili zaposlitev tudi večim delavcem.

Zdravstvena postaja v Krizevcih zajema teritorij vse petrovske občine in obsega od 1953. leta. Letos bodo uredili tudi zobno ambulanto, ki bo poslovala dvakrat tedensko. Predvidevajo tudi nabavo rentgenskega aparata, vendar še nimajo zbranega dovolj denarja.

Mesnica v Petrovcih obstaja od 1952. leta. Letos posluje s primernim dobičkom. Kupiti nameravajo še hladilnik, ki jim zelo manjka. Potrebujemo tudi nekaj inventarja in druge opreme.

Tudi gostinsko podjetje »Gostilna pri pošti«, ki se je lani odepnila od kmetijske zadruge, posluje z uspehom. Polletni plan je praznogl. Prostor, so lepi v zadružnem domu blizu železniške postaje, je nov inventar bo potrebno kupiti.

Knjigovodski zavod v Petrovcih posluje od 1957. leta. Dela za 10 podjetij in ustanov, zaposluje 4 uslužbenke. Delo je uspešno in hitro, vendar primanjkuje revizijska služba. V začetku je delal ta zavod za 6 podjetij in samo z dvema uslužbenkama.

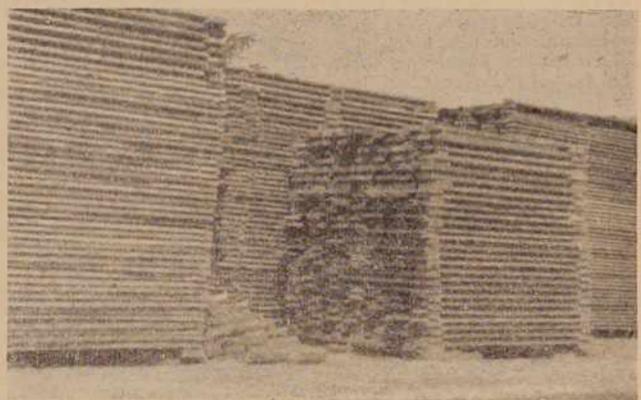
Gostilna Petrovci je bila ustanovljena 1952. leta. Podjetje posluje zadovoljivo in dosega plan, le da so prostori neprimerni in zato bo gradil v kratkem nove gostinske prostore. Sedanjí prostori gostilne bodo uporabljeni za delavnice, ki jih bodo tukaj uredili.

Mlin in žaga na Hodošu je šele pred nedavnim dosegla prve večje poslovne uspehe. To jim je omogočilo začetek rekonstrukcije mlina. Zamenjujejo pogon in razširjajo poslovne prostore. Za ta dela imajo poldrug milijon dinarjev lastnih sredstev. V sklopu žage pa nameravajo začeti s proizvodnjo lesne embalaže. V tem jim pomaga zavod za napredek obrti.

Mlin in žaga v Lucovi je podjetje, ki je imelo enake težave kot podobno na Hodošu. Lani je že imelo 2,5 milijona dinarjev dobička. V letošnjem polletju je bilo že enkrat več dobička. S tem denarjem so sklenili kupiti nove stroje in

Trgovsko podjetje Goričanka v Šalovcih ima osem poslovalnic, ki so bile prej pod upravo kmetijskih združenj. Lani je imelo podjetje že 58 milijonov din prometa, letos pa je planiran promet v višini 65 milijonov din. Na večanje prometa vpliva predvsem večja izbira blaga in tudi večje zaloge. Gradijo trgovino v Šalovcih. Kupili bodo tudi britonski tovorni avtomobil in adaptirali poslovalnico v Dolencih. Zbirajo sredstva tudi za adaptacijo ostalih poslovnih prostorov.

V Petrovcih je trgovsko podjetje Krka, ki je prav tako bilo ustanovljeno, ko so zadruge izločile trgovino iz svojega delokroga. Tudi to podjetje ima osem poslovalnic in 58 miljo-

novo opremo ter urediti prostore mlina in žage, tako da bodo lahko izboljšali proizvodnjo. Zdaj, ko je petrovska občina elektrificirana, bodo tudi v tem podjetju elektrificirali pogon. Tudi tukaj pripravljajo proizvodnjo lesne embalaže. Predvidevajo tudi ureditev skladišča za zamenjavo žitaric. V prihodnjem letu bodo zamenjali polnojeremenik.

nov din prometa. Obe podjetji se bosta v kratkem združili in ob tej priložnosti bo uknjena poslovalnica v Krizevcih. Novo trgovsko podjetje bo imelo ime Goričanka, uredilo bo trgovino v Martinju in drugo v Lucovi. Za potrebe investicij bo najelo 5 milijonov din posojila. V Petrovcih bodo gradili potrebne lokale prihodnje leto. Po združitvi se bo nekaj trgovin specializiralo in tako bo mogoče še povečati izbiro blaga.

Podjetje zaposluje nekaj visokokvalificiranih in nekaj kvalificiranih delavcev trgovske stroke. Kvalificirani delavci bodo obiskovali seminar, po katerem bodo pridobili visoko kvalifikacijo.

Obrtna delavnica za izdelovanje usnjene konfekcije v Krizevcih je bila ustanovljena letos, zaposluje 4 delavce in predvideva letni promet 1 milijon 800 tisoč dinarjev. Do konca avgusta so dosegli 850 tisoč dinarjev prometa. Pred dvema dnevnoma so začeli v šivilstvu s proizvodnjo usnjene konfekcije. To obrtno podjetje posluje s trgovskimi podjetji po vsej Sloveniji. Naročil je toliko, da je prihodnost podjetja že zagotovljena.

ZADRUGE SO POSTALE MOČNE GOSPODARSKE ENOTE

Kmetijska zadruga v Krizevcih v Prekmurju obsega dve veliki vasi in ima 360 članov. Zadruga ima 5 traktorjev s priključki, 1 tovorni avto in dve mlatilnici. Potrebujemo še primerno skladišča, za kar bodo najeli 5 milijonov investicijskega kredita. Graditi bodo začeli prihodnje leto. Gradili pa bodo še eno skladišče z lastnimi sredstvi. S proizvodnim sodelovanjem v letošnji setvi so že pričeli in sklenili pogodbe za prvih 12 ha pogodb za žitarice. Lansko sodelovanje se je dobro obneslo, saj so povprečno dosegli okrog 28 q donosa na ha. To je več kot enkratno povečanje donosa napram donosom domačih žit. Splošen poslovni uspeh je iz leta v leto boljše.

Kmetijska zadruga v Petrovcih obsega osem vasi s 674 člani. Ima tri traktorje s priključki tipa Ferguson, en Unimog in en Siever, tovorni avto in dve mlatilnici. Dva traktorja bodo še kupili in en kombajn. Za nakup bodo porabili okrog 7 milijonov din. Gradili bodo skladišča za kmetijske pridelke in uveljavila gozila in uredili mehanično delavnico za svoje potrebe. Študentje štiri v kmetijski šoli v Rakčanu. Letos so sklenili pogodbe o proizvodnem sodelovanju za 26 hektarov. Na 5 ha zemlje splošnega ljudskega premoženja bodo uredili sadovnjak. Na 1,5 ha že imajo ureden sadovnjak v Neradnovcih.

Kmetijska zadruga Šalovci obsega 4 vasi s 410 člani. Ima

6 traktorjev s priključki, tri mlatilnice. Kupili bodo en kombajn. Odkupili so tudi skladišče za 1.400.000 din in sicer iz lastnih sredstev. Osnovnih sredstev imajo 40 milijonov —

28 milijonov din lastnih, 12 milijonov investicijskih posojil. Skladov imajo 5 milijonov din. Imajo edini v občini kmetijskega tehnika, študentje pa dva učena kmetijske šole v Rakčanu. Urejšajo hleve na Hodošu za 40 glav živine, a k letu bodo gradili še en hlev za 100 glav živine. Posvetili se nameravajo pitanju živine. Na 50 ha zemljišča splošnega ljudskega premoženja bodo uredili plantazij sadovnjak, na 4,5 hektarjih sadovnjak že imajo. Na ostali primerni zemlji bodo pridelovali krmne rastline za pitanje. Nameravajo urediti tudi

posnemanje mleka in posneto mleko uporabljati za pitanje mlade živine. Kmetijska zadruga je že prevzela 4 ha zemljišč od kmetov na Hodošu v najem za dobo 15 let. Pogodb za so-

delovanje imajo sklenjenih na 25 ha.

Kmetijska zadruga v Čepincih ima 270 članov v treh vaseh. Zadruga ima 18 milijonov din osnovnih sredstev — 14 lastnih. Skladov ima 4 milijone dinarjev. Gradijo destilacijo eteričnih olj in mostno tehniko. Gradili bodo tudi skladišča. Uredili bodo v proizvodnem sodelovanju 50 ha sadovnjaka s pomočjo zveznih kreditov. Zadruga bo nabavila tudi televizijski aparat. Kino, ki ga je zadruga imela, je predala kulturno-umetniškemu društvu.

Za uso družino:

ZA MOŠKE, ŽENSKÉ IN OTROKE!

Bogata izbira izgotovljenih oblačil, zlasti balonskih plaščev, vetrovke, m škil in fanto škil oblek, dežnih plaščev in jopic v POSLOVALNICI „OBLAČILA“, LJUTOMER!

Najrazličnejši vzorec in kakovost štofov, kamgarna in drugega blaga za ženske košice, posebno bogate zaloge voinenega blaga za ženske obleke, vseh vrst pletenine, srace, trenirke, zimsko perilo za moške, ženske in otroke V „MANUFAKTURI“, MIKLOŠIČEV TRG 6, LJUTOMER!

Trgovsko podjetje „Zarja“ Ljutomer

Kako je z obnovo trgovine „Steklo-barve“ v Ljutomeru?

Trgovina »Steklo-barve« v Ljutomeru se že več let pripravlja na obnovo lokala. Narediti so bili izdelani že leta 1957, vendar pa takrat niso dobili sredstev. Ker pa je zgradba last stanovanjske skupnosti, bo obnovo lokala finansirala Stanovanjska uprava, podjetje pa bo nakupilo le opremo. Letos v juniju so podjetju pomudili en milijon dinarjev iz občinskega investicijskega sklada, ker pa ta sredstva ne bi zadostovala za dokončno ureditev, je občinski ljudski odbor predlagal, naj

podjetje vložijo prošnjo za celotno investicijsko posojilo. Za lastno udeležbo ima podjetje dovolj sredstev in bo, v kolikor bo odobreno investicijsko posojilo, lahko začelo z ureditvijo trgovine nekako v sredini prihodnjega leta. Celotna ureditev bo stala okrog tri in pol milijona dinarjev. S tem bo trgovsko podjetje »Steklo-barve« v Ljutomeru dobilo sodoben trgovski lokal, pisarniške prostore ter steklarsko delavnico.

-ko

NOGOMET

Sobota : Branik 1:2 (1:0)

V soboto je bila v Murski Soboti prvenstvena nogometna tekma med domačo »Soboto« in »Branikom« iz Maribora. Pred okoli 1300 gledalci je sodil Jakše iz Ljubljane. Moštvi sta nastopila v naslednjih postavah:

SOBOTA: Morčič, Srotar, Kološa, Dazet, Skalar, Norčič J., Sečko, Norčič L., Potočnik, Maučec in Drvarič.

BRANIK: Elerl, Donko, Pandur, Radulović, Elzner, Čučko, Adžić, (Neuberg), Piki, Sober, Frančičkin, Cekov.

Za tekmo je vladalo v Murski Soboti veliko zanimanje, saj so ljubitelji nogometa upali, da bosta ostali dve dragoceni točki doma. In z malo več sreče bi se to lahko zgodilo.

konec tekme spet nekaj lepih priložnosti, katerih pa ni realizirala. Kljub temu, da je »Sobota« v drugem polčasu igrala zaprtot igro, je gostam v zadnjem trenutku uspelo priboriti si zmago.

-moco

»POHORJE« (Ruše) : »RAKICAN« 0:0

V drugem kolu mariborske nogometne podzveze je »Rakican« gostoval v Rušah. Tu je z moštvom »Pohorje« igral neodločeno. V moštvo »Rakicana« so se pokazale iste napake kot prejšnjo nedeljo — skrajno neučinkovit napad. Obramba je bila boljše del moštva in ji gre precejšnja zasluga za sicer ugoden rezultat 0:0.

STARI LJUTOMERČANI : MLADI LJUTOMERČANI 6:3

V nedeljo bi se morali v okviru praznovanja na nogometnem igrišču v Ljutomeru pomeriti moštvi Ljutomera in Gornjoradgona, vendar pa se Radgončani tekme niso udeležili. Namesto nogometne tekme med Radgono in Ljutomerom so odigrali skrajšno nogometno tekmo med »mladimi« in »stariimi« Ljutomerčani. V prvem polčasu se je obetala zmaga »mladim«, ki so močno napadali. V drugem polčasu so se »starije« začeli uveljavljati. Tekma se je končala z rezultatom 6:3 za »stare« Ljutomerčane.

-ko

ZAHVALA

ob bridki izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta v starosti 68 let

NIKOLAJA RITUPERJA

iz Murske Sobotice, ki nas je 14. sept. za vedno zapustil. Pogreb pokojnega je bil 16. septembra iz mrliške veže v Murski Soboti. Zahvaljujemo se vsem, ki so z nami sočustvovali v njegovi težki bolezni in vsem, ki so pokojnega spominjali na njegovi zadnji poti in mu darovali vence in ovesitje. Posebna zahvala družini Zelezen in Gregor iz Murske Sobotice in vsem sosedom. Se enkrat: vsem iskrena hvala.

Zalujoči: žena Terezija, sin Stefan z družino in hčerka Helena z družino Vratarič

HOTEL ZVEZDA — HOTEL ZVEZDA — HOTEL ZVEZDA
VABIMO VAS NA OTVIRITEV NO. OUREJENIH PROSTOROV, KJER BOMO IMELI V NEDELJO ZA VAS PRIPRAVLJENE KOLINE IN DVE GODBI, KI BOSTE SKRBELE ZA ZABAVO: TRGOVSKI ORKESTER IN GODBO BARANJA.

HOTEL „ZVEZDA“ M. SOBOTA
HOTEL ZVEZDA — HOTEL ZVEZDA — HOTEL ZVEZDA

Kmetijska zadruga Videm ob Ščavnici prodaja osnovno sredstvo

TOVORNI AVTOMOBIL TAM znamke »Pionir« za 2.500.000 din

Avtomobil je v dobrem stanju, prednost imajo socialistična podjetja.

Kmetijsko gospodarstvo Ptujsko polje v Ptuj

išče

dve družini za oskrbo živine

Stanovanje zagotovljeno, nastop službe takoj ali po dogovoru.

RADIO M. SOBOTA

Nedelja, 20. sept. ob 12.00: Pogovor z volivci, lokalna poročila, obvestila in reklame; ob 12.15: Oddaja v madžarskem jeziku; ob 12.40: Kolektivi in družbene organizacije petrovsko-šalovske občine čestitajo ob dnevu občinske proslave KPJ; ob 15.00: »Zeleti ste, poslušajte«; Torek, 22. sept. ob 17.00: Lokalna poročila, obvestila, objave in reklame; ob 17.15: Oddaja v madžarskem jeziku. Četrtek, 24. sept. ob 17.00: Lokalna poročila, obvestila, objave in reklame; ob 17.15: Oddaja v madžarskem jeziku; ob 17.25: »Zeleti ste, poslušajte«.

Radio Murska Sobotna prenaša dnevno spored RTV Ljubljana od 5.00 do 8.05 in od 18.00 do 23.00. Ob nedeljah in praznikih pa od 6.00 do 23.00.

DAROVALCI KRVI NA TRANSFUZIJSKI POSTAJI od 7. do 12. septembra 1959

Marija Hožjan — četrtič, Marija Cer, Janez Sečko, Olga Balog — drugič, Marija Filipič — drugič, Leopold Maček — drugič, Helena Hujs — tretjič, Barbara Vajnc — šestič, vsi iz Murske Sobotice; Janko Škrlec — tretjič iz Kroga; Marija Vrečič — tretjič iz Tropovca; Ernest Kocbek z Janževga vrha; Vinčo Budja, Elizabeta Lukovnjak, oba z Janževga vrha; Antonija Dokl — iz Sl. Radence; Simon Sormas — drugič, Slatina Radenci; Karel Cuk iz Sotine; Elizabeta Lešnik z Gresovščaka; Jožef Horvat iz Žitkovec; Franc Lutar iz Brezovice; Jožef Zver iz Brezovice; Jožef Duh iz Lendave; Ana Zalig, Justina Semen, obe iz Male Polane; Marija Ternar, Ana Kolenko, Kristina Kelenc, Ivan Zoldož, vsi iz Velike Polane; Marija Balžek, Kata Hožjan, Marta Balazič, Terezija Prša, vsi iz Male Polane.

V imenu bolnikov se vsem darovalcem krvi, najtežje zahvaljuje Transfuzijska postaja v Murski Soboti.

Mali OGLASI

CENA MALIH OGLASOV:

Do 10 besed 150 din, vsaka nadaljnja beseda 10 din. MED DVE CRTI, beseda 20 din, ženitveni oglasi, beseda 30 din, reklami beseda 35 din. Za oglase, ki so pod šifro oziroma naslov v oglasnem oddelku, se pribije 50 din.

DVA KVALIFICIRANA, poročena živinorejca, iščeta stalno zaposlitev s prvim oktobrom. Naslov v upravi lista. M-858

HISO z gospodarskim poslojem in lepim posestvom v Predanovcih prodam. Vprašati v bivši kavarni Sočić, Murska Sobotna. M-795

LEP GOZD, 36 arov travnika, kotel za kuhanje žganja in konjsko opremo prodam. Hedžet, Veržej. M-798

MLINARSKEGA VAJENCA sprejemno. Hrana in stanovanje brezplačno, ostalo po dogovoru. Jože Sudič, Ivanjci št. 89, p. Bogovjina. M-815

»MURA« lovarna perla v Murski Soboti

DAJE NA DOM SVAT MOŠKE DOLGE HLACE NA TRAK

Interesenti se naj javijo v podjetju dne 22. septembra med 8. in 12. uro, kjer dobijo tudi podrobnejše informacije.

STAREJSE DEKLE, pošteno, z znanjem kuhe, sprejemno takoj. Pogoj ugodni — 8000 din. Ponudbe na naslov: Vida Olga, Ljubljana, Goce Delčeva št. 42. M-816

KOMPLETNO POSTELJO prodam. Poževčeti; Matuš, Poljska ulica 5, Murska Sobotna. M-817

POSESTVO vseh kultur s 5 ha zemlje, zidano, z opeko krito hišo in gospodarsko poslopje prodam. Ivan Zabolja, Okoslavci, p. Videm ob Ščavnici. M-818

SEJALNIK, 16-redni (Kühne-Budapest), prodam. Stefan Merica, Predanovci. M-819

DEKLE, šole prosto, vzamem k dve in pol leti staremu otroku v Maribor. Informacije dobite pri Marjeti Dunšek, Bodonci 86. M-820

HISO z gospodarskim poslojem in posestvom — njive, sadovnjak, gozd ob glavni cesti blizu Ormoža, 10 minut od železniške postaje, prodam. Zglašite se: Gostilna Bobnar, Veržej. M-821

PES, volčjak, je začel. Dobi se na Ivanocijevi št. 40, M. Sobotna. M-822

LESENO HISO, z opeko krito, gospodarsko poslopje in 2 ha udeleževne zemlje prodam. Otovci št. 81. M-823

Tedenski KOLENDAR

Petek, 18. sept. — Irena Sobotna, 19. sept. — Vito Nedelja, 20. sept. — Branko Ponedeljek, 21. sept. — Matej Torek, 22. sept. — Mavricij Sreda, 23. sept. — Slavko Četrtek, 24. sept. — Nadja

KINO

MURSKA SOBOTA — od 18.—20. sept. italijanski barv. kinemaskopski film: »Ljudje in volkovje«; od 21.—22. sept. jugoslovanski film: »Štiri desetletja«; od 23.—24. sept. francoski film: »Na smrt obsojeni je pobegnil«.

GORNJA RADGONA — od 19.—20. sept. ameriški barvni film: »Drži-te lopov«; od 23.—24. sept. ameriški film: »Junaki Serivodskega gozda«.

LENDAVA — od 18.—20. sept. francoski ljubozenski film: »Frenč Kan Kan«; od 22.—23. sept. italijanski film: »Bigamist«.

LJUTOMER — od 19.—20. sept. ameriški barvni film: »Zadnjič sem videl Pariz«; od 23.—24. sept. nemški film: »Vražji kroge«.

KRIZEVCI PRI LJUT. — od 19.—20. sept. francoski film: »Kade Russe«; samo 23. sept. francoski film: »To se imenuje zora«.

SLATINA RADENCI — od 20.—21. sept. ameriški film: »Spionski lov«; samo 24. sept. francoski film: »Ljubimec Ledj Cotrie«.

VERZEJ — od 19.—20. sept. ameriški barvni film: »Petorica iz ulice Barske«; samo 23. sept. domači film: »Crni biseric«.

CEPINCI — 20. sept. film: »Dekle z 04«.

VELIKA POLANA — od 19. do 20. sept. ameriški film: »Klič, M' zaradi umora«.

GRAD — 20. sept. angleški film: »Pikova dama«.

VIDEM OB ŠČAVNICI — od 19.—20. sept. jugoslovanski film: »H-8«.

STANOVANJSKO HISO in 1 ha njive prodam. Vprašati Ljutomer, Prešernova št. 4. M-824

ZIDNO opeko do 15.000 kom. prodam. Stanjevci št. 66. M-825 a

LEPO POSESTVO v izmeri 1 ha zemlje na lepi sončni legi zaradi starosti prodam. Terezija Jurtula, Zagorski zasadi št. 36, p. Juršinci. M-825

KUHINJSKO POHISTVO skoraj novo in novi štedilnik »Tobis«, ugodno prodam. Naslov v upravi lista. M-828

ENOSTANOVANJSKO HISO, gospodarsko poslopje in po želji 1 ha zemlje v Murski Soboti, prodam. Bakovska ul. št. 15, Murska Sobotna. M-829

SOBNO »ZEPHIN« PEC prodam. Zglašite se po 14. uri. Ha'moš, Slomškova 8, Murska Sobotna. M-850

GRADBENO PARCELO 16 arov na Tišinski cesti prodam. Igo Plantarič, Krekova 11, Murska Sobotna. M-851

ZIDNO OPEKO, staro, prodamo po ugodni ceni. Vprašati v upravi hotela »Zvezda«, Murska Sobotna. M-852

DENARNICA se je zgubila 7. ali 8. septembra. Dvigne se lahko v knjižarni »Dobra knjigara Murska Sobotna. M-854

POSESTVO vseh kultur, v izmeri 7 ha zemlje na ravnini pri Ljutomeru, prodam. Naslov v oglasnem oddelku PV pod šifro slepa lega. M-856

POSESTVO, v izmeri 6 ha, ob križišču glavni cest, 3 km od Ljutomera z veliko hišo in poslopijem, primerno za vsako obrt, brez ali z inventarjem zaradi bolezni prodam. Anton Puconja, Kamenščak, Ljutomer. M-857

POMURSKI VESTNIK

Izdaja Casopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Jože Vid — Uredništvo: Murska Sobotna, Kočljeva ulica 7

— Uprava: Murska Sobotna, Kočljeva ulica 7 — Telefon: 53 — Oglasi in naročniški oddelki: Kočljeva ul. 7 (baraka) — Naročnina polletna 200, celoletna 400 dinarjev — List pošiljamo samo po predplačilu — Rokopisov ne vračamo in ne odgovorjamo za nje — Tek. račun pri Komunaln. banki, Murska Sobotna, številka 605-70

— Tisk Pomurske tiskarne v Murski Soboti

1-365

— Tisk Pomurske tiskarne v Murski Soboti

Ze ime Thula je imelo zanj nekakšen fantastičen prizvok. Tako se mu je vsaj zdelo in tako je v resnici tudi bilo. Ze iz letala je bila Thula kot fata morgana sredi neprijetnega ledenega prostora. Toda to ni bila fata morgana, to je bilo resnično mesto z nekaj manj kot deset tisoč prebivalci, z ulicami, ki nosijo imena slavnih ameriških ljudi, imena ameriških mest z majhno primesjo imen, ki spominjajo na Dansko. Tehnika in človeški duh sta zlomila arktični odpor. In navzlic temu je vplivala Thula nanj kot mesto iz pravljice, ki je nastalo z enim samim zamahom čarobne palice. V resnici je bila rezultat dela večstotoglavne množice ljudi in investicij, ki preseगतo stotine milijard dinarjev.

Nad mestom se dviga druga najvišja zgradba na svetu, skoraj štiri sto metrov visoki stolp za telefonijo, telegrafijo in radiosluzbo. Stevilne zgradbe v Thuli so iz aluminija, ker je ta kovina najprikladnejša za ta kraj. Na glavni ulici, ki nosi ime Pictufje boulevard, je sedež inšpekcije za zračni promet v coni Arktika, tu je znanstveni laboratorij, tu so hiše, v katerih stanujejo številni znanstveniki, tehniki, strokovnjaki vseh vrst, ki imajo dovolj dela v tem novem mestu sredi večnega ledu.

»V vsakem stanovanju je centralna kurjava,« je dejal pilot Onič, ki se ni mogel nagledati tega čudeža tehnike in človeškega duha v ledeni puščavi. Navzlic poletnemu času je imel znak več stopenj pod ničlo. »Ta centralna kurjava pa greje tudi pločnike na ulicah. V vseh zgradbah je tekoča voda, topla in hladna. Ni še dolgo tega, kar so bile tod le dve ali tri kolibe iz ledene »opeke«, v katerih so bivali vremenoslovci. Tam, kjer so nekoč kalile večno tišino le redke pasje vprege, bučijo danes buldožerji, a po asfaltnih cestah brzijo specialna vozila za arktične kraje, kot sami vidite.«

»Dejali ste mi že, da je Thula velikega pomena za mirobdobski zračni promet. Ali so jo zgradili samo zaradi tega?« je vprašal Onič.

»To je točno,« je odgovoril pilot. »Thula je velikega pomena za mirobdobski zračni promet.« V tem sta prispela do velike restavracije ter si poiskala v njej miren kotiček. »Toda njeni graditelji so mislili, seveda, prvenstveno na vojno. V primeru vojne bi ameriška letala, ki bi se dvigala v Thuli, z lahkoto dosegla Moskvo in Petrovavlovsk. Javno je, da bi bilo z arktičnih in subarktičnih oporišč najuspešneje napadati Sovjetsko zvezo. Rusi seveda ne gledajo z navdušenjem tega, kar se dogaja v Thuli. Kaže, da so v tem pogledu prizadeti. 2000 kilometrov od Thule je Franc Jožefova zemlja, sovjetsko oporišče, s katerega se dvigajo dan za dnem sovjetska letala — izvidniki. Toda ameriške zračne patrulje budno pazijo, da Rusi ne bi dospeli v cono Thule. Rusi se posebno boje, da se ne bi nekaj podobnega kot z Grönlandijo dogodilo tudi z bližnjimi Spitzbergi, ki so v norveških rokah. Thula je nedvomno železni klin v bok sovjetske strategije. Ogromna ameriška tehnika in globoki dolarski žep sta izpodrinila načela suverenosti.«

»Torej je Grönlandija danes pravzaprav Thula. Tu pa je Amerika. Tu nima Danska danes praktično nobenega vpliva,« je menil Onič.

»Na papirju je to njena suverenost, ker Grönlandije ni prodala. Toda če bi danes ali jutri hoteli Američani zapustiti Thulo, kako bi jo Danska — kupila? Thula je svojevrstna hipoteka Američanom na Grönlandiji, ki je petdesetkrat večja od Danske in devetkrat večja od vaše domovine. Čez kakšno leto bo Grönlandija premogla več Američanom kot Eskimov. Tudi Dancev je več kot prej, le da so v pomožnih službah. Znano mi je, da so se Eskimi, prejšnji prebivalci v oblasti Thula, sicer maloštevilni, odselili proti severu in da je ostal od njih v Thuli samo sedemdesetletni Odak. Ta starec je bil vodilni amerškemu admiralu Robertu E. Bearyju za časa odkritja Arktike. Danes niso potrebni Američanom v teh oblasteh nobeni vodiči...«

Po večerji se je Onič s pilotom vrnil na letališče. Čas pristanka Collinsovega letala se je bližal. Na zemljo je jel padati mrak.

Mraz je postajal ostrejši. Do polnoči je manjkalo še precej časa, toda sedaj sta se morala ravnati po času, ki je veljal tukaj. Sele ko je pogledal na veliko uro na letališču, se je Onič spomnil, da bi moral med poletom vsakih petnajst stopenj proti zapadu naravnati svojo uro za eno uro nazaj. Česar pa ni storil v letalu, je moral storiti sedaj.

Naposled se je težko pričakovano letalo prikazalo na obzorju. Opisalo je nad letališčem dva kroga in ko je prejelo s tal znak, da je pristajališče prosto, se je v elegantnem loku spustilo na zemljo in v bližini tretjega hangarja pristalo. V naslednjem trenutku se je ustavil ob njem policijski jeep.

»Kaj pravite k temu,« je odgovoril Onič svojega pilota. Z njim je izza nekega reaktivnega bombnika opazoval pristaneč Collinsovega letala. »Izstopil je vendar samo pilot.«

Razločno sta videla pilota, ki je izstopil iz svoje kabine in sedel v policijski jeep.

»In kje so ostali?« je vznemirjeno vprašal Onič.

»Ne vem. Kaže, da je letalo prazno,« je odgovoril pilot.

Eden izmed policistov v jeepu se je naglo povzpelo po prislonjeni lestvi. Odprl je vrata prostora za potnike, posvetil vanj z baterijsko svetilko, nato pa spet zaloputnil vrata in z enim skokom prisedel k ostalim v avtomobilu, ki je kmalu nato odbrzel proti mestu. Kazalo je, da je Padovani iz Rima obvestil policijo v Thuli o prihodu Collinsovega letala.

Onič ni mogel več dvomiti: Collinsovo letalo je pristalo v Thuli brez potnikov! Položaj je bil več kot resen.

»Se nekaj se mi zdi pri vsem tem zelo značilno,« je glasno izrazil svoje mnenje Onič.

»In sicer?«

»Ali nisva z najinim letalom priletela z jugovzhodne smeri?«

»Seveda.«

»Letalo, ki je pravkar pristalo, pa je priletelo naravnost z zahoda in ko sem ga zagledal, se mi je zdelo, da se dviga, namesto da bi se spuščalo.«

»Resnico govorite. Ali menite, da to kaj pomeni?«

»Nedvomno. Pojdite z menoj, ogledala si bova letalo.«

»Če menite, da bo ogled letala kaj koristil, prosim!«

Najprej sta ugotovila, da gre za letalo-dvoživko. Poleg običajnih koles za pristajanje je imelo tudi dva posebna čolna na stisnjeni zrak. Pri takih letalih potegne pilot samo za vzvod in namesto koles potisne posebni mehanizem iz trupa dva čolna. Z njuno pomočjo lahko pristane letalo tudi na morju. »Stvar je povsem jasna, Collins je dovolj prebrisan, da se je znal ogniti srečanju s policijo. Pilot je odložil potnike nekje na odprtem morju, kjer jih je na dogovorjenem mestu čakala ladja. Prepričan sem, da se to ni zgodilo daleč izven pristanišča, ker se natančno spominjam, da ni priletelo nad letališče iz vzhoda, temveč v obratni smeri,« je dejal Onič in brž nato pokazal, da zna naglo ukrepati.

Cez pet minut sta že bila v pristanišču. Sofer takšija, ki ju je pripeljal z letališča, je začudeno zmajal z glavo, ko je videl, da je dobil za svojo šofersko uslugo celih deset dolarjev. »Se so bogati ljudje na svetu ali pa — norci,« je dejal sam pri sebi in se počasi odpravil nazaj v mesto. Motor njegovega vozila je ščiril pred mrazom debel medvedji kožuh.

Toda Onič ni bil ne bogat in ne norec. »Ali je odplula pred večerom iz pristanišča kakšna ladja?« je vprašal v pristaniškem noveljstvu.

»Nobena,« se je glasil odgovor. »Norveška ladja »Oslo« je izplula ob dveh ponočnih in ta je bila zadnja.«

»Smer njene plobove?«

»Demovina.«

Ali ni Berry izjavil, da se je Collins že na Bledu zanimal za podobne zamere na Norveškem?«

Položaj se je nenadoma poenostavil, čeprav je po pristanku razobnega Kanadčanovega letala Onič že menil, da ga je zli-kovca za veslej spjeljal na led. In zakaj se je Collins odložil za mračno daljso pot preko Thule? Ali samo zato, ker je menil, da ga tukaj nihče ne pričakuje?

Povsod zapoznala trgateg

Vinogradi so začeli v zadnjih sončnih dneh hitro zoreti. Njihovo zorenje je močno oviralo neugodno vreme v prejšnjih mesecih. Nekatere vinograde je bilo potrebno škropiti proti raznim boleznim tudi po petkrat. Vse to je nekoliko zmanjšalo pridelok, ki bo v primerjavi z lanskim nekoliko nižji. Če bosta september in oktober sončna, bo kvaliteta precej dobra, vendar pa ne bo dosegla lamske. Letos je ravnina dobro obrodila. Nekatera posestva so jo dale na trg, nekaj pa so je že potrgali za stiskanje. Ranito so začele močno napadati ose, zato jo bodo skoraj povsod potrgali nekoliko predčas-

Lani so se na Vinskih vrhovih ponašali s takimi grozdi

no. Najlepši donos pričakujejo letos pri laškem ržlangu, šiponu in muškatinem salvanecu. Trgateg bo letos nekoliko zapoznala, tako da se bo predvidoma začela šele v drugi polovici oktobra. Posestva so lamske zaloge v glavnem že porabila, zato bodo ves letošnji pridelok vkletili.

Na vinogradniškem gospodarstvu v Ljutomeru pričakujejo eno srednjih letin. Trgateg se bo začela okrog 15. oktobra. Letošnji pridelok bodo v celoti vkletili, ker so lamske zaloge razprodane. Posestva skrbijo tudi za pridelavo namiznih sort. Letos je dalo precej ravnine na ljutomerski in soboški trg. Imajo pa tudi nove nasade zlahitine, ki bodo kmalu začeli roditi.

Na radgonskem vinogradniškem posestvu menijo, da bo letošnji pridelok izpod povprečja. Najlepše obetajo vinogradi okrog Jančevega vrha, pri sortah pa se odlikuje predvsem laški ržlangu. S trgatvijo bodo počakali do druge polovice oktobra, ker vinograd na vlažnih in nizkih predelih počasi zori. Malenkostne količine ravnine so letos dali tudi na radgonski trg. Na zalogi imajo le še vino, ki ga rabijo za proizvodnjo šampanjca. Ves letošnji pridelok bodo vkletili.

Vinogradniško gospodarstvo Jeruzalem-Ormož bo začelo s trgatvijo okoli 15. oktobra. Najlepši donos pričakujejo pri šiponu. Najlepše obetajo vinogradi na Jeruzalemu, slabše pa je okrog Ivanjkovec, kjer so starejši nasadi. -ko

Seja občinskega ljudskega odbora Lendava

Boljše poslovanje podjetij

V četrtek, 10. septembra je bila seja ObLO Lendava. Na skupni seji obeh zborov sta poročala sveta za kulturo in prosveto ter za telesno vzgojo. Poleg tega so se odborniki seznanili s poslovanjem gospodarskih podjetij v preteklem letu.

Razprava o poročilu o delu sveta za kulturo in prosveto je pokazala, da je treba za izboljšanje teh razmer v občini še mnogo storiti, prav tako tudi pri poslovanju gospodarskih organizacij, ki je bilo v preteklem letu na splošno še kar dobro, razen nekaterih izjem. V vseh gospodarskih organizacijah in ustanovah pa je bilo čutili slabo knjigovodstvo in pa včasih nepravilno ravnanje z osnovnimi sredstvi. V neki meri lahko pripisemo za te napake krivdo pomanjkanju kadrov, še prej pa neodgovornosti ljudi, ki so na svojih delovnih mestih v podjetjih za to zadolženi.

Ob tem pa so odborniki ugotovili, da so še sedaj primeri,

NOVA VINSKA KLET V LJUTOMERU

Vinogradniško gospodarstvo v Ljutomeru bo drugo leto začelo graditi novo klet s kapaciteto 300 vagonov. Klet bo opremljena tudi s stiskalnico. Od privatnikov bodo prevzemali že grozdje, ki ga bodo pozneje stiskali. Klet bo imela tudi naprave za izdelovanje brezalkoholnih pijač, naravnih sadnih in grozdni sokov, ki bodo imeli visoko hranilno vrednost.

Ta gradnja je zelo potrebna, saj posestvo skladišče vina v 25 manjših kletih, ki so raztresene povsem vinogradniškem terenu.

da nekatera podjetja in gospodarske organizacije opravljajo različne gospodarske operacije proti veljavnim predpisom. Za primer služi Elektro mlina Lendava, ki je prodalo osnovno sredstvo privatniku proti predpisom, potem izplačevanje nagrad delavcem in uslužbenecem v kmetijskih zadrugah Polana

in Hotiza, čeprav se sedaj nimata urejenega tarifnega pravilnika. Najbolj urejeno knjigovodstvo in poslovanje imajo trgovska podjetja.

Občinski ljudski odbor je sprejel tudi predlog, da se dajo poročene izjave Tovarni dežnikov, kmetijskim zadrugam Mostje, Kobilje, Lendava in Gomilce za nakup osnovnih sredstev. Sprejet je bil tudi predpis o plačah v lekarni ter razpored in kolodar sejmov v občini. -č

Seja žena-zadružnic v Murški Soboti

Več koristnih seminarjev

V petek je bila v Murški Soboti seja upravnega odbora Zveze žena-zadružnic. Govorile so o pripravah na jesensko setev, o delu v zimskih mesecih ter o izobraževanju žena z raznimi seminarji. Upravni odbor je ob koncu izdelal sklepe ter z njimi seznanil kmetijske zadruge.

Na seji so uvodoma govorile o pripravah na setev, nato pa analizirale delo in uspehe posameznih sekcij. Ugotovile so, da bi se aktivnost žena še povečala, če bi dobivale od združničnih vodstev več razumevanja in bi bilo potrebno dejavnost sekcij žena-zadružnic razširiti še na prašičerejo in perutninarstvo. Posebno zanimanje so pokazale za pitanje bezkonov, zlasti še zato, ker bodo zadruge dobile pasmo prašičev, ki jih je možno v nekaj mesecih spati v bekone. Nič

manjše ni zanimanje za perutninarstvo. Ta skrb žena je vsekako pravilna, saj plan perutninarstva predvideva v našem okraju rejo 300.000 piščancev. S to akcijo bodo zadružnice začele že spomladi. V okraju bosta predvidoma urejeni dve vzrejalnici, v katerih bodo piščanci ostali vsaj 10 dni po valjenju, nato pa jih bodo prevzele sekcije žena-zadružnic, oz. zadruge. Zveza žena-zadružnic bo v zimskih mesecih organizirala po posameznih sek-

Pred plenumom Okrajnega sindikalnega sveta

Nagrajevanju večjo skrb

V soboto bo v Murški Soboti plenum okrajnega sindikalnega sveta skupaj z zborom proizvajalcev okrajnega ljudskega odbora razpravljal o izpolnjevanju proizvodnih planov gospodarskih organizacij in o uveljavljanju novih tarifnih in premijskih pravilnikov. Plenum Okrajnega sindikalnega sveta in zbor proizvajalcev bosta o teh problemih razpravljala na osnovi podatkov ankete, ki je zajela 35 podjetij raznih strok gospodarske dejavnosti.

Povprečna realizacija celotnega dohodka v anketiranih podjetjih znaša 41,1 odst. Nad 50 odst. predvidenega dohodka sta dosegli ob polletju le tekstilna industrija in proizvodnja premoga.

Vzroki za nekoliko manjšo

realizacijo v prvem polletju so objektivni, saj je v industriji gradbenega materiala, v gradbeništvu, v živilski industriji in v trgovini realizacija v drugem polletju znatno večja, kar potrjuje gibanje gospodarstva v prejšnjih letih. Po sedanjih ocenah ne bodo dosegli predvidenega letnega dohodka le prva »Nafta« in v gradbeništvu. V gradbeništvu sodijo, da ne bodo dosegli zadovoljivega dohodka zaradi pomanjkanja delavcev.

Čisti dohodek so podjetja dosegla v prvem polletju s 45,9 odst. Najvišji čist dohodek je pri tem dosegla živilska industrija in sicer 51,2 odst., najnižjega pa industrija usnja z 31,4 odst.

Razdelitev čistega dohodka na sklade gospodarskih organizacij in osebne dohodke je v primerem sorazmerna, saj znaša povprečje realizacije skladov iz čistega dohodka 45 odst. Vendar je ta odstotek prapravnih podjetij različen. Tako so porabili iz čistega dohodka v Premogovniku Preska za osebni dohodek 99,8 odst., pri »Nafti« 100 odst., v živilski industriji pa le 72,2 odst.

Zanimiva je primerjava delitve osebnega dohodka. Kljub temu, da je odstotek normiranih del v povprečju precej visok, je razmerje med konstantnim in giblivim delom osebnih dohodkov nezadovoljivo. Povprečno je normiranih 58,1 odst. delovnih mest. Po določenih tarifnih postavkah je bilo izplačanih 63,6 odst., dočim obsega gbljivi del le 36,4 odst. Najvišji odstotek gbljivega dela prejemkov so dosegli pri Premogovniku Preska in sicer 60 odst., najnižjega pa pri Nafti z 12 in v obrti s 17 odstotki.

Anketa je med drugim ugotovila, da je normiranje v večini podjetij realno. Delavci presegajo norme do 20 odst. V prvem polletju niso dosegli norm le v Opekarni Ljutomer in v gradbenem podjetju »Zidar« v Soboti.

Od 35 podjetij ima premijske pravilnike le 14 podjetij, premije pa je v prvem polletju obračunalo 6 podjetij, kar kaže, da premiranje v mnogih primerih ne prisojajo tiste vloge, ki mu gre. V večini podjetij nameravajo obračunati premije šele ob koncu leta, kar kaže na bistveno pomanjkljivost premiranja, namreč, da bodo nagrajevali tako, kakor bo pokazal ob koncu leta gospodarski račun, namesto da bi z rednim nagrajevanjem vplivali na večjo proizvodnjo in med gospodarskim letom. V podjetjih so sestavili pravilnike o nagrajevanju, vendar ostajajo ti več ali manj le na papirju. Podobno je z normiranjem dela v proizvodnji, kjer se še čisto dogaja, da poleg norm plačujejo po času. Ob takim izvajanju novih tarifnih in premijskih pravilnikov ne bo mogoče doseči večjih uspehov, predvsem pa ne bo mogoče odkriti morebitnih pomanjkljivosti sedanjega sistema nagrajevanja. -jm

VESTI IZ NAŠIH ZA DRUG

Zadruge bi morale te dni končati s sklepanjem pogodb, vendar pa so nekatere pi tem močno zaostale in imajo doslej sklenjene pogodbe le za polovico akcijskega programa. Zadruge se vse preveč zanašajo na neke dogovore, s samim sklepanjem pa odlašajo. Nekatere zadruge menijo, da bodo akcijske programe presegle. Zadruge so se začele pripravljati tudi na odkup jesenskih pridelkov, posebno krompirja, za katerega imajo preko poslovnih zvez sklenjene pogodbe za prodajo vseh tržnih viškov.

KZ Mačkovi: SETVENI PLAN BO IZPOLNJEN

Zadruga Mačkovi ima doslej sklenjene pogodbe za 18 hektarov pšenice, poleg tega pa imajo za jesensko setev dogovorjenih še 85 hektarov. S sklepanjem pogodb bodo predvidoma končali proti koncu tedna in menijo, da bo akcijski program izpolnjen. V kratkem bo zadruga začela prevzemati od kmetov ponujeno zemljo, ki jo bo za letos dala v najem kmetom, ki jo bodo obdelali v pogodbenem sodelovanju, pozneje pa si bo na teh površinah uredila ekonomijo. Zadruga je letos prevzela tudi okrog 10 ha obdelovalnih površin splošnega ljudskega premoženja. Drugo leto bo začela graditi hleve za 60 glav mlade goveje živine.

KZ Rogošovi:

SKLEPANJE POGODB BO KONČANO Z ZAMUDO

V rogašovski zadrugi so do ponedeljka sklenili pogodbe za okrog 40 ha, predvsem za pšenico. Sklepanje pogodb bo predvidoma končano nekako čez dva tedna, vendar pa plana baje ne bodo dosegli. Prevzeli so

okrog 10 ha zemlje splošnega ljudskega premoženja, ki jo bodo za letos dali kmetom v najem.

Pred kratkim so začeli odkupovati pšenico, rž in oves. Pšenico odkupujejo po 50 dinarjev, rž po 27 in oves po 25 dinarjev. Za prodajo se bodo povežali verjetno z mlinskimi podjetjem.

KZ Cepinci:

AKCIJSKI PROGRAM BO PRESEZEN

V cepinski zadrugi predvidevajo, da bo plan za jesensko setev presežen. Doslej imajo sklenjene pogodbe za okrog 30 hektarov pšenice, s sklepanjem pogodb pa bodo končali te dni. Zadruga je dala šolski zadrugi v Markovcih manjšo parcelo, na kateri bodo učenci s pomočjo zadruge uredili nasade črnega ribeza.

KZ Hotiza:

SKLEPANJE POGODB JE V TEKU

Kmetijska zadruga Hotiza je v prvem polletju izpolnila letni plan z 48 odst., kar pomeni, da bo letni plan izpolnjen. Največ prometa je imela z od-

kupom živine. Odkup na združničnih dogonih dobro poteka. Na zadnji dogon so kmetje pripeljali okrog 50 prašičev. Tudi

Vse kaže, da bo ta krava dala letos svojemu gospodarju Antonu Novaku (KZ Veržej) čez 5000 kg mleka

z delom komisije so zadovoljni.

V zadrugi menijo, da bo akcijski plan dosežen, vendar z manjšo zamudo. Do torka so sklenili pogodbe za okrog 23 hektarov, kar je okrog 25% od akcijskega programa. Združnični svet si prizadeva, da bi bil akcijski program za jesensko setev čimprej izpolnjen.

V kratkem bo zadruga prevzela 14 hektarov zemlje splošnega ljudskega premoženja, ki jo bo za zdaj obdelovala v pogodbenem sodelovanju s kmeti. Zadruga urejuje tudi novo skladišče za semena in umetna gnojila, trgovino z reprodukcijskim materialom ter dvorano. V ta namen je dobila 2 milijona dinarjev investicijskega kredita. Z deli bodo končali čez

Bralci nam pišejo

ZAKAJ NI PITNE VODE?

Ljutomerska železniška postaja je menda daleč naokrog edina, ki nima pitne vode. Vodnjak, ki je v bližini postaje, ni uporabljiv, saj je potrebno vodo iz tega vodnjaka najprej prekuhati.

Če Ljutomerska železniška postaja ne bi bila celo prometno križišče za železniško progo, ki vodi v zdravilišče Slatina Radenci, kamor pride vsako leto na tisoče gostov, ljutomerski vodnjak ne bi bil tako nujno potreben, tako pa bi bilo vendarle prav, če bi bila na Ljutomeru postaja pitna voda.

KZ Prosenjakovci:

SETEV BO OPRAVLJENA PRAVOČASNO

V kmetijski zadrugi Prosenjakovci so doslej sklenili pogodbe že za okrog 50% planiranih površin. Plan bo predvidoma izpolnjen, sklepanje pa bodo končali do 20. septembra. Površine v pogodbenem sodelovanju bodo obdelovali s stroji. Za setev imajo pripravljena semena in umetna gnojila, pa tudi stroji bodo zadostovali za sedanjost površine. Predvidevajo, da bo setev letos opravljena pravočasno. Zadruga bo te dni sklenila z nekaterimi kmeti za ponujeno zemljo dolgoročne najeminske pogodbe. To zemljo bo zasejala s krmnimi rastlinami, ki bodo potrebne za pitatišče, katerega bo gradila drugo leto. S prvim oktobrom bo zadruga začela graditi tudi večje skladišče, za katerega ima sredstva že odobrena. J. S.

NOVA RAJONSKA DELAVNICA V LJUTOMERU

Elektro Maribor urejuje na Sarem trgu v Ljutomeru stavbo, v kateri bo nova rajonska delavnica, pisarna in stanovanjska zgradba. Dosedanji lokal je namreč pretesen in nehiženski. Stavba bo gotova nekako v začetku prihodnjega leta.

„Pokaži, kaj znaš!“

V našem listu smo že pisali o okrajnem tekmovanju »Pokaži kaj znaš« med aktivisti lokalnih združnikov, ki bo 18. oktobra v Murški Soboti. Zvedeli smo, da na tekmovanju lahko nastopijo tudi kmečki mladinci in mladinke, ki sicer niso člani aktivov mladih združnikov. Tekmovalo se bo v ekipah, ki bodo sestavljene iz treh članov, ki pa morajo biti izključno kmečki mladinci, ne starejši od 25 let.

Tri prve ekipe se bodo udeležile republiškega tekmovanja, ki ga organizirata GL zadruga in RTV Ljubljana. Na tem tekmovanju bo najboljša ekipa dobila denarno nagrado 30.000 dinarjev, pa tudi na okrajnem tekmovanju bodo podeljene nagrade.

Ekipa lahko odgovarja na temo, ki si jo sama izbere. Ocenjuje pa se po točkah. Izбира se lahko med dvanajstimi temami, ki so bile poslana vsem zadrugam v Pomurju. Objav-

ljamo teme, za literaturo pa lahko tekmovalci zvedo pri svojih zadrugah.

Namen oddaje je, da bi pri kmečki mladini vzbudila večje zanimanje za študij strokovne literature, zato so bile tudi temu primerno izbrale teme: problemi socialistične politike na vaših proizvodnih sodelovanjih v kmetijstvu, prispevek mladine pri socialistični preobrazbi vaših vzreja mlade živine za plemo, za proizvodnjo kakovostnega mesa, pitanje mesnatih prašičev, farmska vzreja bekono, vzreja kokoši in pitanje piščancev za cvrtje, reja krav mlaznic, obdelava zemlje in gnojenje, pridelovanje intenzivnih sort pšenice, hibridne koruze in krompirja, travništvo in čredniško pašništvo, sadjarstvo, vinogradništvo.

Do sedaj so se prijavile še ekipe iz Radencev, Puconec in dve iz Cankove. Predsedilni pa pričakujejo, da se bo tekmovanja udeležilo precej ekip.

SEJA DRUŠTVA KMETIJSKIH INŽENIRJEV IN TEHNIKOV V MURŠKI SOBOTI

Pred dnevi je imela podružnica Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov v Murški Soboti redno sejo. Na seji so zadolžili posamezne strokovnjake, ki so redno zaposleni bodisi na kmetijskih gospodarstvih ali v kmetijskih zadrugah, da nudijo izven delovnega časa strokovno pomoč kmetijskim zadrugam, ki nimajo strokovnjakov. Zadruga bo s strokovnjakom sklenila pogodbo, v kateri bodo navedene tudi njegove maloge ter mu za storitve dala honorar ali povrnila potne stroške.

Na seji je poročala tudi komisija za kmetijsko šolstvo. V šolskem letu 1958/59 je bilo v okraju 18 kmetijsko-gospodarskih šol, ki jih je obiskovalo 638 učencev. Lamske izkušnje pa narekujejo v novem šolskem letu nekatere spremembe: po predlogu komisije za kmetijsko šolstvo naj bi občinski ljudski odbori ustanovili šole le tam, kjer bo dovolj obisk, rešeno vprašanje predavateljev in finan-

ranja. Prav tako naj bi predavatelji redno prihajali na predavanja, zadruge pa nudile šolam večjo pomoč. Potrebno

pa bo organizirati tudi več poučnih ekskurzij ter učencem obrazložiti vzroke raznih uspehov v kmetijstvu.

Odhod vlakov za proslavo v Adrijancih

Odhod iz Ljutomera ob 6.50 uri, Veržej ob 7. uri, Dokležovje ob 7.07. uri, Beltinci 7.15. uri, Murška Sobotna ob 8. uri, Puconci ob 8.10. uri, Moščanci ob 8.20. uri, Mačkovi ob 8.50. uri in Stanjevci ob 8.40. uri.

Rekonstrukcija „Mizarstva“ v Ljutomeru

Ljutomersko podjetje »Mizarstvo« dobro gospodari. Od leta 1954 dela v kooperaciji z »Lesnino« Ljubljana, nekoliko pozneje pa je začelo delati v kooperaciji s tovarno metalnega pohštva »Radolaška« iz Beograda. Z »Radolaško« izdeluje predvsem izdelke za široko potrošnjo, delno tudi za izvoz, z »Lesnino« pa predvsem pisarniško opremo. Lanski letni plan so realizirali s 113 odst. in nad 7 milijonov dinarjev razporedili v sklade.

Podjetje pa ob sedanjih proizvodnih ni ostalo brez perspektive. Pripravljajo elaborate za razširitev delovnih prostorov, naročene pa imajo nove stroje in umetno sušilnico. Te rekonstrukcije obrata bodo stale okrog 25 milijonov dinarjev in bodo predvidoma končane leta 1962. S tem se bo proizvodnja močno povečala, pa tudi število zaposlenih se bo dvignilo od sedanjih 35 na 120 delavcev. -ko